

CELOVČEVSKI

vestnik

Letnik XXII.

Celovec, petek 7. april 1967

Štev. 14 (1297)

U Tantov boj za mir v Vietnamu

Med osebnostmi, ki se z veliko zavzetostjo in pogumom trudijo za vzpostavitev miru v Vietnamu, nedvomno zavzema posebno mesto generalni tajnik OZN U Tant. Njegova prizadevanja v tej smeri trajajo že vsa leta, odkar je na čelu svetovne organizacije. V teh letih je izdelal celo vrsto konkretnih predlogov, vodil nešteto razgovorov ter naslovil na prizadete državnike številne pozive, ki so izražali zaskrbljenost spričo vojnega spopada, kateri predstavlja splošno nevarnost za mir v svetu. Kljub temu pa vsa njegova prizadevanja doslej niso rodila zaželjenega uspeha, kajti vojna v Vietnamu se nadaljuje in se še zaostrojuje.

Če U Tant, ki je sicer razrešil že marsikatero sporno vprašanje v okviru Združenih narodov, doslej ni uspelo napraviti koraka naprej k pomiritvi v Vietnamu, potem je nedvomno treba ugotoviti, da njegove tozadevne pobude niso bile vedno take, da bi bile sprejemljive za vse prizadete. To morda najbolj jasno dokazuje njegov najnovejši načrt, o katerem je na tiskovni konferenci povedal, da vsebuje splošno ustavitve vojaških operacij in preliminarna pogajanja o sklicanju nove ženevske konference za rešitev vietnamskega vprašanja.

Kakor je poziv na splošno ustavitve vojaških operacij na prvi pogled morda zanimiv in upravičen, pa je treba hkrati tudi upoštevati, kaj v resnici pomeni. Pri razreševanju vietnamskega problema namreč ne kaže spregledati dejstva,

Politika in vera

Zelo zanimiv dialog o odnosu med politiko in vero se je razvil med nedavno forumsko diskusijo v Wiener Neustadtu, kjer je bilo z vsa odločnostjo zavrnjeno stališče, po katerem je ÖVP katoliška stranka in da so torej kristjani dolžni, da volijo to stranko.

Proti takemu naziranju se je med diskusijo izrekel zlasti urednik dunajskega cerkvenega lista, ki je jasno povedal, da »ni nobene stranke po božji milosti, kakor tudi ni stranke, ki bi bila obsedena od hudiča«. Še bolj ostro pa je kritiziral zadržanje ÖVP, katera si pri vsakih volitvah lasti monopol v verskih vprašanjih, kaplan Griess iz rudarskega kraja Fohndorf, ko je izjavil, da ga svetovnonazorno prepričanje političnega delavca ne zanima, marveč je važno le to, da ima potrebne sposobnosti, da napravi najboljše za skupnost. Na naslov ÖVP je naslovil poziv, naj le-ta končno vzame na znanje, da »Cerkve ni več poročena z njo, čeprav hoče ÖVP še vedno nadaljevati ta ločeni zakon iz prve republike«.

Na priveditvi je govoril tudi predsednik SPÖ državni poslanec dr. Kreisky, ki je naglasil, da sega socialna kritika papeža mnogo dalje kot socialni program ÖVP. Čeprav prihajajo v papeževi encikliki in v zaključkih vatikanskega koncila do izraza velike spremembe, pa je po mnenju dr. Kreiskega še vedno ostalo precej nesoglasij med delavskim gibanjem in Cerkvijo. Pri tem je opozoril na konkretne primere v Avstriji, ko posamezni cerkveni predstavniki pred volitvami nudijo enostransko podporo ÖVP.

Vsekakor pa je diskusija pokazala, da ÖVP nima nobene pravice, zahtevati zase glasove volivcev na podlagi njihovega verskega prepričanja.

da si v oboroženem spopadu stajita nasproti vietnamsko ljudstvo, ki se na domačih tleh bori za svojo neodvisnost, ter Amerika, ki se kot tuja sila vmešava v notranje zadeve druge države. Ravno tega dejstva pa U Tant v svojem načrtu ni upošteval v zadovoljivi meri, marveč je postavil na isto raven oba — napadalca (Ameriko) in napadanega (vietnamsko ljudstvo).

Spričo tega je povsem razumljivo, da v Hanoju s takim načrtom niso zadovoljni, marveč poudarjajo, da U Tantov predlog »zgolj spodbuja ameriško agresijo«, ker pomeni isto kot zahtevati od vietnamskega ljudstva, naj odloži orožje in se odpove boju proti amerškemu napadalcu, medtem ko bi pol milijona ameriških vojakov še naprej ostalo na vietnamskem ozemlju.

Da je bil ta predlog le premalo realističen, je U Tant očitno spovitev vojaških operacij na prvi pobavi svojega načrta pozval ameriško vlado, naj napravi prvi korak in razglasi enostransko ustavitve vojaških operacij. Pri tem je poudaril, da postaja čedalje bolj jasno, da je mogoče najti izhod iz vietnamske slepe ulice edino tedaj, če ena ali druga stran dokaže razum, pogum in občutek človečnosti s tem, da stori prvi korak in ukaže enostransko ukinitve sovražnosti. S tem, da je ta poziv naslovil na ameriško vlado, je U Tant ravnal povsem pravilno, kajti prvi

korak je mogoče zahtevati le od napadalca, ne pa od tistega, ki je žrtev napada. Vendar pa trenutno ni nobenih izgledov, da bi Washington dokazal toliko razuma, poguma in občutka človečnosti, marveč še naprej vztraja pri stališču, da je treba vojno nadaljevati do »časne zmage«.

Tako je že v naprej obsojen na neuspeh tudi najnovejši U Tantov načrt, o katerem prevladuje v mednarodni javnosti mnenje, da vse preveč upošteva stališča Amerike, vse premalo pa razumljive zahteve vietnamskega ljudstva. Dvome o uspešnosti tega načrta so izrazili celo v Londonu, medtem ko so v Parizu zelo jasno povedali, da je prvi pogoj za kakršnakoli pogajanja umik ameriških čet iz Vietnamu. V Hanoju pa še dodajajo, da nima posluha za stvarnost kdor skuša problem Južnega Vietnamu rešiti brez južnovietnamske narodno-osvobodilne fronte.

Nepriljubljenost Amerike narašča

Ameriški podpredsednik Hubert Humphrey je v zadnjem času obiskal vrsto zahodnoevropskih držav, kjer je v razgovorih z najvišjimi predstavniki skušal spet obuditi stara prijateljska čustva, ki so v prvih letih po vojni prevečala zavezništvo med zahodnimi državami. Od takrat se je marsikaj spremenilo, kar je v veliki meri vplivalo tudi na odnose med Washingtonom ter prestolnicami zahodne Evrope, kjer čedalje bolj prodira mnenje, da ameriške politike v današnjem položaju ne bo več mogoče brezpogojno odobravati ali celo podpirati.

S tem mnenjem se je podpredsednik Humphrey dobro spoznal med svojim sedanjim obiskom v Evropi, ko so mu povsod precej jasno povedali, da se ne morejo več strinjati z načeli, ki jih v mednarodni politiki uveljavlja ameriška vlada. V poseb-

MED AVSTRIJO IN JUGOSLAVIJO:

Okrepitev gospodarskega sodelovanja

Vicekancler dr. Bock na obisku v Jugoslaviji

Ta teden biva vicekancler in minister za trgovino dr. Fritz Bock na večdnevem uradnem obisku v Jugoslaviji kjer je gost podpredsednika zveznega izvršnega sveta Jakova Blaževića.

V izjavi, ki jo je pred odhodom v Jugoslavijo dal dopisniku Tanjuga, je vicekancler dr. Bock poudaril, da prihaja v tem obisku do izraza prizadevanje avstrijske vlade, da bi po nedavnem obisku predsednika Tita v Avstriji izčrpano in konkretno izmenjala mnenja o bilateralnih gospodarskih problemih. Izrazil je prepričanje, da bodo razgovori, ki jih bo imel z jugoslovanskimi predstavniki, prispevali k nadaljnji okrepitvi in zbolšanju izmenjave v industrijski kooperaciji, blagovnem prometu, transportu in turizmu.

Med konkretnimi vprašanji, o katerih se razgovarjajo med sedanjim obiskom, je treba omeniti predvsem težnjo avstrijskih podjetij po sodelovanju pri realizaciji raznih projektov v Jugoslaviji, kot sta na primer gradnja električne centrale na Djerdapu in razširitev železniškega voznega parka. Nadalje želi Avstrija razviti čim tesnejše kooperativne stike z jugoslovanskimi podjetji, pri čemer je zainteresirana tudi na skupnem nastopanju na drugih tržiščih. Lani uvedena liberalizacija nudi ugodne možnosti za nadaljnji razvoj blagovne izmenjave, zelo važno vlogo v gospodarskem sodelovanju pa lahko odigra tudi turizem.

Državni praznik spet predmet prekanj

Kancler Klaus je na zadnji seji ministrskega sveta izjavil, da bo mo državni praznik 26. oktobra kakor lani tudi letos slovesno obhajali po vsej Avstriji. Slavnost za avstrijsko mladino bo tokrat v Salzburgu, kjer se bo ob sodelovanju mladinskih skupin, mladih umetnikov in odrskih tehnikov odvijal umetniški spored.

Iz te napovedi bi bilo sklepati, da bo državni praznik tudi letos v resnici praznik, torej dela prost dan. Toda temu ni tako. Le dva dni prej je namreč kancler Klaus na nekem zborovanju ÖVP-jevske mladine povedal, da namerava vlada državni praznik urediti po švicarskem vzoru tako, da bi bil »praznik« navaden delovni dan, praznovali pa bi šele zvečer.

Da določenim krogom v naši državi svoboda in neodvisnost domovine nista toliko vredni, da bi jima posvetili poseben dan v letu, so pokazale že lanskoletne razprave okoli državnega praznika. Zdaj pa kaže, da bo državni praznik znova postal predmet prekanj, kar gotovo ni v korist utrjevanja avstrijske narodne in državne zavesti.

Demonstracija za mir

Zadnjo soboto in nedeljo je bil v Avstriji spet tradicionalni pohod proti atomski bombi, ki se je zaključil z velikimi manifestacijami na Dunaju in v Linzu. Kakor v minulih letih, so udeleženci tega pohoda odločno protestirali tudi proti vojni v Vietnamu.

Na zborovanju na Dunaju je župan Marek v posebni poslanici poudaril, da ima Avstrija kot nevtralna država dolžnost, prizadevati se za uveljavljanje miroljubnih načel v mednarodni politiki. Zborovalcem v Linzu pa so poslali pozdravna pisma tudi župan Aigner, deželni glavar dr. Gleissner in kardinal dr. König, ki so prav tako opozorili na strahote vojne ter naglasili potrebo po skupnih prizadevanjih za ohranitev in utrditev miru v svetu.

Slovenska narodna skupnost v Italiji

je dosegla nov uspeh na področju šolstva

Letos jeseni bo z novim šolskim letom začela delovati v tržaškem predmestju Rojanu slovenska strokovna šola industrijsko-obrtno smeri, ki bo imela tri letnike, svoje prostore pa v sedanjih slovenskih srednjih šolah.

Boj za tako šolo vodi slovenska manjšina v Italiji že več let, posebno aktualna pa je postala zahteva po strokovni šoli v zvezi z zadnjo šolsko reformo, ko je bila v Italiji ustanovljena enotna nižja srednja šola, medtem ko so bile dotodanje strokovne in podobne šole ukinjene. Tako je slovenskim dijakom ostala po končani nižji srednji šoli le možnost nadaljnega študija na višjih srednjih ter visokih šolah, povsem odprto pa je ostalo vprašanje, kam ob koncu nižje srednje šole s tisto mladino, ki nima sredstev ali želje po nadaljnem študiranju, marveč bi se hotela strokovno usposabljalati za bodoči poklic.

Slovenska kulturno-gospodarska zveza je spoznala važnost tega vprašanja in je lani sklicala posebno posvetovanje, na katerem so razpravljali samo o tem problemu. Na tem posvetovanju in tudi na poznejši seji glavnega odbora je bila zahteva po ustanovitvi strokovnih šol za slovensko manjšino med najbolj nujnimi. Z istim vprašanjem se je na svojem lanskoletnem zasedanju bavil tudi mešani jugoslovansko-italijanski odbor za izvajanje določil londonske spomenice, ki je sklenil priporočiti vladi v Rimu, naj ustanovi v Trstu slovensko šolo industrijsko-obrtno smeri. Končno pa je bilo vprašanje strokovne šole predmet pogajanj tudi med strankami

levega centra in Slovensko skupnostjo, ko je v začetku tega leta šlo za sestavo novega pokrajinskega in občinskega odbora v Trstu.

Na podlagi vseh teh zahtev je tržaški občinski svet pred nekaj tedni skoraj soglasno sprejel sklep o ustanovitvi nove strokovne šole v slovenskim učnim jezikom, nad katero bo imelo pristojnost ministrstvo za vzgojo, vzdrževala pa jo bo tržaška občina. Za sklep so glasovale vse stranke levega centra, pa tudi opozicijske stranke razen neofašistov, medtem ko so se liberalci glasovanja vzdržali. Mnogi govorniki so med razpravo poudarili, da imajo Slovenci pravico do lastnega šolstva ter da je ustanovitev take šole velika nujnost, ker bo omogočila slovenski mladini, da se posveti raznim strokovnim poklicem.

Ustanovitev slovenske strokovne šole v Trstu je zdaj več ali manj zagotovljena, kar pomeni lep uspeh slovenske narodne skupnosti v Italiji. Vendar pa s tem še nikakor ni zadovoljeno vsem njenim zahtevam in potrebam na šolskem področju. Tržaški Slovenci se namreč že od vsega začetka potegujejo za dve strokovni šoli, in sicer za industrijsko in trgovsko; prav tako pa tudi goriški Slovenci postavljajo zahtevo po ustanovitvi strokovne šole trgovske smeri.

Prvi korak pa je vendar napravljen in jeseni bo začela delovati slovenska strokovna šola, na kateri se bo slovenska tržaška mladina lahko usposabljalala za razne poklice v svojem materinem jeziku.

ENO LETO KMEČKE BOLNIŠKE BLAGAJNE:

Kmetje se obveznega bolniškega zavarovanja izdatno poslužujejo

Minulo soboto je minilo leto dni, odkar je kmečka bolniška blagajna prevzela na skrb zdravljenje kmetov in njihovih družin. Čeprav zaključni račun prvega leta kmečkega bolniškega zavarovanja še ni dokončno izdelan, je mogoče ugotoviti, da se kmetje tega zavarovanja v izdatni meri poslužujejo in da jim je prineslo pomembne koristi.

Že od avgusta 1966 presegajo storitve kmečke bolniške blagajne višino letnih prispevkov zavarovanih. V povprečju zimskih mesecev so te storitve znašale 33,5 milijona šilingov mesečno, medtem ko so prispevki zavarovanih znašali le 20,8 milijona šilingov. Razliko krije po zakonu država s svojim prispevkom, vendar je zavarovalnica lani še večino svojih storitev plačala s svojimi dohodki. Zavarovani so namreč svoje prispevke za kmečko bolniško zavarovanje pričeli plačevati že 1. oktobra 1965, medtem ko je blagajna pričela zdravljenje plačevati že 1. aprila minulega leta.

Na razdelitev izdatkov na posamezne storitvene skupine je v glavnem vplivalo brez-pogodbeno stanje z zdravniki, zobozdravniki in dentisti, s katerimi zavarovalnica doslej še ni mogla skleniti ustrezne vsestranske veljavne pogodbe. Znatno zvišanje privatnih honorarjev, ki ga je vpeljala vrsta zdravniških zbornic, sicer ni oviralo kmetje, da bi se posluževali zdravniških storitev — kar potrjuje visoko število zdravniških receptov — vendar pa je oviralo zdravnike same pri izstavljanju računov. Izdatki za zdravniško pomoč niso niti dosegli odstot-

ka, kakor so ga dosegli na splošno za storitve ASVG bolniških blagajni, ki so z zdravniki v pogodbenem razmerju. Dokončni pregled vendar tudi na tem področju še ni mogoče dati, ker zdravniki še vedno pošiljajo račune za svoje storitve v letu 1966. Ne glede na to je vendar mogoče že sedaj ugotoviti, da zdravniki z brezpogodbenim stanjem in visokimi računi za svoje storitve niso koristili niti sebi, niti ne zavarovanim, marveč so napravili uslugo le finančnemu ministru. Zato računa kmečka bolniška blagajna, da bo prišlo v primeru sklenitve po-

godbe z zdravniki do znatnega zvišanja njenih izdatkov.

Po storitvenih skupinah odpade največ izdatkov na zdravljenje v bolnišnicah. Do konca februarja je bilo v ta namen porabljenih 80 milijonov šilingov ali dobra tretjina vseh izdatkov blagajne. Na drugem mestu stojijo izdatki za zdravila. S 61,6 milijona šilingov predstavljajo 26,5 odstotka vseh izdatkov. Izdatki za zdravniško pomoč ter za popravilo in obnovo zob so na skupnih izdatkih udeleženi s 30 odstotki.

Za 70 odstotkov vseh storitev plača bolniška blagajna svoje zakonite in šlafutarne obveznosti. Zdravnikom in zobozdravnikom ter dentistom plača 60 odstotkov storitev,

Jugoslovansko-avstrijsko-nemška banka pred ustanovitvijo

Jugoslavija, Avstrija in Zah. Nemčija se pogajajo za ustanovitev skupne banke, ki bo predvidoma imela svoj sedež na Dunaju. Ta banka bo imela nalogo, da financira poslovne transakcije jugoslovanskega gospodarstva z inozemskimi partnerji v Avstriji, Zahodni Nemčiji in tudi v tretjih državah zahodne Evrope.

Banko bodo ustanovile jugoslovanska banka za zunanjo trgovino, avstrijska banka za delo in gospodarstvo in nemška banka za splošno gospodarstvo. Ti denarni zavodi predvidevajo banko ustanoviti s 4,5 milijoni šilingov osnovnega kapitala. Vsak denarni zavod bi v ta namen pri banki naložil 1,5 milijona šilingov. Kreditni sklad družbe naj bi znašal 5 milijonov dolarjev, pri čemer bi bila vsaka od imenovanih bank obvezana, da bi zagotovila financiranje raznih poslovnih operacij v višini 1,66 milijona dolarjev.

Pogajanja med navedenimi bankami in pristojnimi državnimi ustanovami so v teku in bodo predvidoma zaključena koncem aprila tega leta.

Občni zbor koroške delavske zbornice:

Koroška ima premalo industrije

Danes teden je bil v Celovcu občni zbor koroške delavske zbornice. Baval se je z letnim proračunom in zavzel stališče k vrsti aktualnih vprašanj. Med drugim je zlasti zahteval spremembo osnutka davčne reforme, ki mora stopiti še letos v veljavo. Posebno se je bavil z gospodarskimi vprašanji, pri čemer je nastopil proti ukinitvi premogovnikov v Labolski dolini in zahteval rafinerijo mineralnih olj pri Pliberku. Poleg tega je od deželne vlade zahteval, da ukine subvencioniranje podjetij, ki se ne držijo na določila kolektivnih pogodb.

Predsednik zbornice, dež. posl. Scheiber je govoril o gospodarskem razvoju v deželi v zadnjih letih. Pri tem je dejal, da je bilo na Koroškem v zadnjih petih letih ustvarjenih 8164 novih delovnih mest. S tem je njihovo število lani naraslo na 109.362. Največ novih delovnih mest je nastalo v mestu in

okraju Celovec in sicer 5229, v beljaškem okraju jih je nastalo 1653. Temu nasproti je bilo v velikovškem okraju ukinjenih 16,6 odstotka delovnih mest.

Število industrijsko zaposlenega prebivalstva je v tem času naraslo za od 24.826 na 27.048, število obrtnih in industrijskih podjetij pa je znašalo 10.598. Med njimi prevladujejo mlada podjetja, saj je 9720 takih, ki zaposlujejo manj kot 20 ljudi, le 144 pa je takih, ki zaposlujejo več kot 100 ljudi. V taki strukturi obrtnih in industrijskih podjetij je eden od bistvenih vzrokov, da so zasluzki po koroških podjetjih nižji, kakor so po drugih zveznih deželah. Na Koroškem je zaradi tega potrebno tako povečanje števila industrijskih podjetij, kakor tudi povečanje njihovega obsega zaposlenih.

Proračun zbornice je pokazal, da se bodo njeni dohodki letos povečali za okroglo 2 milijona šilingov. Lani so znašali 16,3 milijona šilingov in so v glavnem izvirali iz doklad, ki jih delojemalci plačujejo. Večji dohodki bodo omogočili povečanje sklada za dograditev stanovanjskih hišic. Kreditov tega sklada se je doslej poslužilo 3200 delavcev in nameščencev.

Zvezne železnice:

Zvišanje tarif ni privedlo do stabilizacije

Skupina desetih znanstvenikov, ki je proučevala gospodarski položaj avstrijskih zveznih železnic, je koncem minulega tedna izročila ministru za promet svoje tozadevne predloge. V teh predlogih prihaja do zaključka, da je treba dati avstrijskim zveznim železnicam novo gospodarsko osnovo, ker drugače ni mogoče odpraviti vsakoletnega njihovega deficita, ki se suče pri 3,3 milijarde šilingov. Po teh predlogih je treba zvezne železnice vzeti iz neposredne uprave prometnega ministrstva in jih po trgovskih načelih voditi kot samostojno gospodarsko telo. Z drugimi besedami povedano je treba računati s tem, da bo lanskemu zvišanju tarif železnic v kratkem sledilo še nadaljno zvišanje.

Študija, ki jo je o železnicah izdelala

kar je vendar tri četrtine storitev, ki jih je zakonodajalec predvidel za primer urejenega pogodbenega razmerja z njimi. Z ozirom na to, da plača blagajna 70 odstotkov storitev v celoti, 30 odstotkov pa do treh četrtin, plača za zavarovane kmete navzlic negativnemu zadržanju zdravnikov in zobozdravnikov 93 odstotkov vseh storitev, ki jih je določil zakonodajalec.

omenjena skupina, je 900 strani dolga in se bavi tudi še z drugimi zanimivimi vprašanji, zlasti z vprašanji racionalizacije železniške uprave. Tako predlaga da bi sedanjih 13 direktorjev zamenjal petčlanski upravni odbor. Od 70.000 železničarjev jih je le polovica zaposlena v neposrednem prometu, 30 odstotkov jih dela v stranskih podjetjih, 19 odstotkov pa v upravi.

Ukinitve prometa na stranskih železniških progah in njegova nadomestitev z avtobusi je eden od bistvenih predlogov te študije. S tem bi bilo mogoče deficit zmanjšati za nadaljnih 100 do 150 milijonov šilingov. Njegovo nadaljno zmanjšanje je treba omogočiti z odpravo takomenovanih znižanih tarif. Namesto teh je treba uvesti redne letne prispevke države za potrebe železnic.

Ameriški kapital igra v evropskem gospodarstvu vedno večjo vlogo

Kakor je pred kratkim poročal ameriški tisk, se bavi 750 velikih ameriških družb s posli v tujini. Njihovi izdatki so leta 1950 znašali 11,8 milijarde dolarjev, do lani pa so ti izdatki za tovarne in naprave v tujini narasli na 57,6 milijarde dolarjev, kar odgovarja eni četrtini vseh investicij ameriških družb.

Največje količine tega denarja je doslej šlo v sosedno Kanado, skupno okoli 17,25 milijarde dolarjev. Samo v zadnjem letu je Amerika v Kanadi investirala 2,1 milijarde dolarjev. Nekoliko manjši znesek ameriškega kapitala se nahaja v Zahodni Evropi, na tretjem mestu pa so države Južne Amerike. Ameriški časopisi so vendar mnenja, da bo že letos v zahodni Evropi naložen ameriški kapital večji, kakor je kapital, ki

ga ima naloženega v Kanadi. Letos namreč pričakujejo, da bodo Združene države Amerike v inozemstvu investirale 8,4 milijarde dolarjev, od tega pa 3,4 milijarde v Evropi in le 1,2 milijarde v Kanadi. Osemdeset odstotkov vseh investicij bo šlo za nove tovarne in za petrolejske in petroke-mične rafinerije.

Že sedaj je 30 odstotkov evropske avtomobilske industrije v rokah ameriškega kapitala. Na nemški petrolejski industriji je Amerika udeležena do polovice in 90 odstotkov tovarn elektronskih računskih strojev v Evropi je v ameriških rokah. Letos se bo ameriški kapital posebno močno vsidral v Veliki Britaniji, kjer bodo ZDA investirale najmanj v vrednosti 1,1 milijarde dolarjev. V Zahodni Nemčiji bodo investirale 840

milijonov, v Franciji 346 milijonov in v Italiji 268 milijonov dolarjev.

Mnenja o pravilnosti ali nepravilnosti ameriških naložb v Evropi so na obeh straneh deljena. Najmanj zadovoljni so Amerikanci sami. Ameriška podjetja so v nove naprave v Evropi vložila okoli 60 odstotkov potrebnega kapitala, razlika med izvoženim kapitalom in uvoženim dobičkom znaša okoli 2,7 milijarde dolarjev v ameriško škodo. Na drugi strani pa evropske države ne vidijo rade, da poberejo Amerikanci na evropskem kapitalnem trgu vedno spet izdatne zneske. Lani so z izdajanjem svojih obveznic pobrali 470 milijonov dolarjev, letos pa bodo verjetno pobrali že 500 milijonov. Tako evropski kapitalni trg vse bolj izgublja svoj evropski značaj.

POSIROKEM SVETU

MOSKVA. — Prejtnji leden je v Moskvi umrl v starosti 69 let sovjetski obrambni minister maršal Rodion Malinovski, ki je bil več mesecev hudo bolan za rakom v grlu. Med drugo svetovno vojno je maršal Malinovski odigral važno vlogo v bitkah pri Stalingradu, kjer je premagal Mansteinovo armadno skupino. Leta 1944 je kot poveljnik druge ukrajinske fronte pridrli v Romunijo in v imenu Sovjetske zveze podpisal s njo premirje. Po vojni je bil Malinovski najprej poveljnik sovjetskih sil na Daljnem vzhodu, pozneje je postal pomožnik obrambnega ministra, leta 1957 pa je na tem položaju zamenjal maršala Zukova.

BOSANSKI ŠAMAC. — V spomin na 20-letnico začetka gradnje mladinske proge Šamac—Sarajevo (kjer so leta 1947 sodelovale tudi delovne brigade koroške mladine — op. uređ.) je bilo v soboto veliko ljudsko zborovanje, na katerem se je zbralo več tisoč prebivalcev iz Šamaca in okolice. Med udeleženci spominke proslave so bili tudi številni vodilni udeleženci delovnih akcij iz leta 1947.

RIO DE JANEIRO. — Kot piše list „Globo“, živi nekdanji šef zloglasnega gestapa Heinrich Müller v Braziliji. Časopis trdi, da so Müllerja nedavno videli v Salvadorju, glavnem mestu brazilske države Bahia. Tako postaja vedno bolj očitno, da so latinskoameriške države trenutno glavno zatočišče najhujših še živih nacističnih vojni zločincev.

WASHINGTON. — Generalni tajnik OZN U Tanj je v nekem govoru izjavil, da so za večino mednarodnih težav odgovorni „ambiciozni politiki, ideologi, včasih pa tudi vojaški voditelji, ki si prizadevajo izkoristiti položaj“.

ISTANBUL. — Turška vlada že dalj časa zahteva revizijo sporazumov, ki sta jih v zadnjih letih podpisali Turčija in Amerika. Med drugim gre za sporazume o vzpostavitvi omejeva ameriških vojaških oporišč, instalaciji radijskih postaj, uvedbi ameriške poštnice službe v Turčiji, za odpiranje ameriških trgovin, ki so postale tihotalpska gnezda, in sploh za ameriško dejavnost v Turčiji, nad katero turške oblasti nimajo nadzorstva. O vseh teh vprašanjih, ki jih je v celoti okoli 50, je sedanja turška vlada mnenja, da na razna načine kršijo suverene pravice Turčije. V ameriških krogih pa je zahteva Turčije po reviziji teh sporazumov izzvala veliko nezadovoljstvo.

PARIZ. — Na podlagi zahteve francoskega predsednika de Gaulla so morale do 1. aprila zapustiti ozemlje Francije vse sile Atlantskega pakta. Glavno poveljstvo NATO so preselili v Belgijo, kjer so v ta namen zgradili celo mesto. V političnih krogih so posebej zabeležili, da se poslovnih ceremonij ni udeležil noben vladni predstavnik Francije, kakor francoski zastopniki tudi niso sodelovali pri slavnosti, ko so prevzeli novo glavno poveljstvo NATO v Belgiji. Iz tega sklepajo, da se je Francija praktično že povsem umaknila iz Atlantskega pakta.

LOVRAN. — V okviru prizadevanj za nadaljnjo liberalizacijo obmejnih formalnosti med Avstrijo in Jugoslavijo so imeli predstavniki obeh držav v Lovranu posvetovanje, kjer so razpravljali predvsem o uvedbi skupne kontrole potnih listov in carinske kontrole v potniškem železniškem prometu. Uvedba skupne obmejne kontrole bi zlasti pospešila promet na progi Beljak—Jesenice, ki je v potniškem železniškem prometu med Avstrijo in Jugoslavijo najbolj frekventiran mejni prehod.

DUNAJ. — Zvezni kancler dr. Klaus bo meseca maja v spremstvu zunanjega ministra dr. Tončiča in drugih visokih predstavnikov uradno obiskal Madžarsko, kamor ga je povabil predsednik madžarske vlade.

PALMA DE MAJORCA. — Predstavniki parlamentov 60 držav so na spomladanskem zasedanju medparlamentarne unije zelo obširno razpravljali tudi o vietnamskem vprašanju. Sovjetska zveza in druge socialistične države so predložile resolucijo, s katero naj bi medparlamentarna unija obsodila ameriško politiko v Vietnamu ter se zavzela za takojšen konec ameriške intervencije v vietnamski vojni. Ameriška delegacija pa je izjavila, da pomeni ta resolucija „vmešavanje v notranje zadeve Amerike“. Zaradi tega je poseben odbor pripravil kompromisno resolucijo, ki zahteva, da se morajo vse države strogo ravnati po določilih ustanovne listine OZN.

NOVI SAD. — Prejtnji teden so v Novem Sadu pokopali posmrtno ostanke jugoslovanskega konzula Djordje Pendžiča, ki je nenadoma umrl v Münchenu, kjer je zadnje čase služboval. Djordje Pendžič je bil dobro znan tudi na Koroškem, saj je več let služboval kot konzul v Celovcu.

WASHINGTON. — Znani vodja ameriških črncev dr. Martin Luther King je izjavil, da bo mesto Chicago postalo letos središče črnskega gibanja za enakopravnost. Napovedal je skorajšnje akcije tako v Chicagu kakor tudi v nekaterih drugih mestih, kjer po njegovem mnenju še ničesar niso ukrenili za praktično izvajanje predpisov o enakopravnosti ameriških državljanov.

MOSKVA. — V Sovjetski zvezi se vsestransko pripravljajo na letošnje proslave 50-letnice oktobrske revolucije. V okviru teh priprav sodi tudi znanstvena konferenca o mednarodnem pomenu oktobrske revolucije, na kateri je sodelovalo okoli 500 predstavnikov družbenih ved iz Sovjetske zveze ter drugih socialističnih držav, kakor tudi predstavniki marksističnih znanstvenih ustanov iz mnogih dežel Evrope, Azije, Afrike in Amerike.

ATENE. — Grčija je po daljši vladni krizi dobila novo vlado, ki jo je sestavil Panajotis Kannelopoulos iz samih predstavnikov svoje konservativne stranke. V dveh tednih mora nova vlada doseči večino v parlamentu, ali pa bo parlament na podlagi posebnega pooblastila, ki ga je dal Kannelopoulosu kralj Konstantin, razpuščen in bodo razpisane nove volitve.

HANNOVER. — Notranje razprtje v zahodnonemški liberalni stranki FDP so prile do izraza tudi na njenem kongresu, kjer niso uspeli doseči enotnega stališča glede politike, ki bi jo bilo treba uveljavljati napram Zahodni Nemčiji.

Ob mednarodnem dnevu otroške knjige:

Poslanica vsem otrokom sveta

Na pobudo Mednarodne zveze za mladinsko književnost je bil uveden poseben mednarodni dan otroške knjige, ki ga bomo vsako leto v začetku aprila obhajali po vsem svetu. Namen tega dneva je, da se še prav posebno zamislimo ob pomenu, ki ga ima dobra, zanimiva in poučna knjiga za mladega človeka, kateremu odpira okno v svet, mu nudi koristno razvedrilo, mu odkriva razne zanimivosti življenja ter mu posreduje vsestransko znanje. Ni zaman knjiga najboljša prijateljica človeka; koliko bolj velja to še za otroka! Zato je ravno otroška knjiga potrebna še posebno pozornosti, zato mora biti mladinska knjiga najboljše, kar izhaja na knjižnem trgu.

Ob prvem mednarodnem dnevu otroške knjige je ustanoviteljica Mednarodne zveze za mladinsko književnost Jella Lepman iz Züricha nasloвила na vse otroke sveta poslanico, ki se glasi:

Deklica, o kateri vam bom pripovedovala, se je imenovala Claudia. Lahko bi ji bilo ime tudi Monoko, Elisabeth ali Tanja. Prav tako bi vam lahko pripovedovala o dečku, ki bi mu bilo ime Ulrich, David ali Igor ali kakorkoli že. Imen je vendar toliko, kolikor je cvetic na sve-

preprosto vprašanje v času, ko se ljudje že pripravljajo, da poletijo z raketo na luno? Vendar pričnem:

»Pred mnogo tisoč leti so poznali neko posebno rastlino, ki so jo imenovali papirus. Iz nje so napravili liste, da so nanje lahko pisali, in tako mi danes vemo, kaj se je dogajalo takrat. Torej ni bilo drevo, ampak grm.«

Deklica ni bila daleč od resnice. Nadaljevala sem:

»Kitajci, ki so takrat nosili še dolge kite, so kmalu odkrili, kako se dela papir in tako je šlo to dalje in dalje. Današnji stroji za papir in današnji tiskarski stroji so prave pošasti in delajo že vse sami. Priznati moram, da se jih vedno nekoliko bojim.«

Deklica pa se ni dala tako hitro ugnati.

»Jaz pa dobro vem, da rastejo knjige na drevesih.« In od navdušenja je zaploskala z rokami. Verjela je, da rastejo knjige na drevesih, tako kot rastejo češnje, pomaranče in kostanj, da se tam zibljejo rdeče in rumene in rjave, majhne in velike, temne in svetleče se. Treba je samo stegniti roko, in že jih dosežeš.

»Slikanice vise na najnižjih vejah knjigovega drevesa,« pravi Claudia, »tako jih mi, ki smo še majhni, lahko dosežemo. Kaj ni to zabavno? Otroci rastejo in tudi njihove knjige visijo više in više, saj imajo oni daljše roke in jih laže dosežejo.«

»Pa tudi plezati znajo, kajne, prav do vrha, če je treba,« sem pristavila.

»Visoko pod vrh drevesa se lahko zazibljejo tudi z gugalnico,« reče navihana Claudia.

»Ne pozabi na lestev,« jo opominim, »kajti z debelo knjigo v roki lahko imenitno štrbunkneš z drevesa.«

»S knjigovega drevesa nikoli ne padeš, drevo že zna poskrbeti za to,« zagotavlja Claudia.

Dosti me je naučila Claudia, toda nekaj ji moram še povedati: »Knjigovo drevo? Ne! Takega drevesa ni-

sem še nikjer na svetu nikoli videla. Knjige ne rastejo na drevesu. Nastajajo v glavah pesnikov in pisateljev, ki jih potem uresničijo s čopičem, svinčnikom, pisalnim strojem, ali pa jih posnamejo na magnetofonski trak. Rokopis potuje potem do založnika, od tam v tiskarno in nazaj v knjigarno.«

Priznati moram, da bi bilo takole knjigovo drevo res čudovita stvar. Vse bi postalo zelo preprosto. Na primer tudi za Mednarodno zvezo za mladinsko književnost. To je namreč velika organizacija, ki skuša uresničiti zamisel o svetovnem mednarodnem dnevu mladinske knjige. Prizadeva si, da bi čim več otrok širom sveta bralo iste lepe knjige, tako da bi imeli vsaj nekaj skupnega, kar bi jim pomagalo, da bi se kasneje, ko bodo odrasli, bolje razumeli.

Tako preprosto bi bilo poslati nekaj vrtnarjev z letalom po vseh deželah sveta, da bi posadili drevesca, na katerih bi rasle knjige; gojili in negovali bi jih, gnojili pa s takim čudodelnim gnojem, ki bo povzročil, da bi bile vse knjige pisane v istem jeziku, ki bi ga razumeli vsi ljudje na svetu.

Zal takega jezika še ni, pa čeprav ga ljudje že vztrajno skušajo ustvariti. Zato si Mednarodna zveza za mladinsko književnost iz dneva v dan prizadeva, da bi bile vse najlepše knjige vseh narodov prevedene v veliko jezikov. In to, Claudia, ni lahka naloga. Predvsem želiš, da bi bila srečna in vesela na tem svetu, zato pa je potrebno, da se ljudje med seboj razumejo in da živijo v miru.

Prelepa misel je to, da bi otroci širom sveta na današnji dan brali iste knjige in tako zvedeli toliko novega drug o drugem. Zal je še nešteto otrok, ki še nikoli niso držali v rokah knjige in katerih nihče ni učil brati. Še jesti nimajo dovolj in so največ lačni. Koliko zgodb bi ti lahko povedala o tem!

Lepo prosim vse, da bi sodelovali ob tem prvem dnevu otroške knjige, da bi pomagali vsi, ki imajo knjigo radi, in tudi vsi tisti, ki je ne marajo, da bi bilo tako, kot si je zamislila mala Claudia:

da bi zrastle ves svet obsegajoče drevo, pod katerim bi se mi vsi stali.

KULTURNE DROBTINE

● Pod pokroviteljstvom Jugoslovanske nacionalne komisije za UNESCO je bilo v Beogradu prvo zasedanje balkanskega odbora za etnološki film, katerega so se udeležili predstavniki znanstvenih ustanov in filmski delavci iz Bolgarije, Grčije, Jugoslavije, Romunije in Turčije.

● Letošnji dunajski slavnostni tedni bodo v času od 20. maja do 18. junija, ko se bo na Dunaju izvršilo okrog tisoč najrazličnejših prireditev glasbene, gledališke, baletne in likovne umetnosti.

Bratsko srečanje

KOROŠKIH IN PRIMORSKIH PEVSKIH ZBOROV

Odkar so pevski zbori v Slovensko prosvetno zvezo včlanjenih prosvetnih društev pred dvema leti prvič gostovali v Trstu, se je med koroškimi in primorskimi zbori razvilo lepo sodelovanje, ki je svoj dosedanji višek doseglo z lanskoletnim bratskim srečanjem Slovencev iz Avstrije in Italije ob Zablatniškem jezeru, kjer se je zbralo več sto slovenskih pevki in pevcev.

Na podlagi takratnega dogovora bo tako srečanje letos v Trstu, in sicer 30. aprila, ko bodo v novem Kulturnem domu nastopili primorski in koroški pevski zbori. Spored koncerta bo naslednji: po nagovoru in pozdravih predsednikov obeh slovenskih prosvetnih zvez bodo najprej nastopili naši združeni moški zbori, katerim bodo sledili naši združeni mešani zbori, medtem ko se bodo v drugem delu predstavili združeni primorski moški zbori; za zaključek pa bodo združeni primorski in koroški moški zbori zapeli štiri pesmi, pri katerih bo verjetno sodelovalo nad 300 pevcev.

Po koncertu pa bo v Kulturnem domu družabna prireditev, ki bo služila boljšemu medsebojnemu spoznavanju med primorskimi in koroškimi prosvetali.

Francozi berejo za zabavo

Posebna anketa, ki so jo izvedli v francoskih knjigarnah, je pokazala, da francoski bralci segajo po knjigah največ zaradi oddiha in za razvedrilo, veliko manj pa za osebno izobraževanje. 40 % francoskih bralcev kupuje tako imenovano lahko čtivo. Vsak četrti kupec knjig je ljubitelj romanov, vsak deseti kupuje in prebira potopise, le pet odstotkov pa je takih bralcev, ki se zanimajo za znanost in tehniko. Razmeroma mnogim bralcem (namreč 15 odstotkov) so všeč zgodovinski prikazi in razprave, toda samo 5 % kupcev sega po filozofskih delih.

Čim bolj je eden izmed kupcev knjig premožen, tem manj romanov bere, se glasi nadaljnja ugotovitev ankete. Tudi starost igra pri tem določeno vlogo: nad 40 let stari bralci dajejo prednost zgodovini in potopisom, medtem ko bralke tudi še po 40 letih raje segajo po romanih kot po raznih strokovnih knjigah.

Afrika v pesmi in plesu

Minulo soboto so bili obiskovalci celovškega Mestnega gledališča deležni edinstvenega doživetja, ko je gostovala baletna skupina »Djolibla« iz afriške dežele Gvineje. Kar je nudila 36-članska skupina v pesmi, besedi, glasbi in predvsem v plesu, je presegala res vsa pričakovanja, zlasti pa je postavilo na laž mnenja fisljih, ki še vedno mislijo, da so prebivalci Afrike sami divjaki.

Za celovško občinstvo je bilo to gostovanje res prva konfrontacija s tisto Afriko, ki vlaga velike napore, da bi premostila prepad med preteklostjo in sedanostjo ter našla pot v lepši jutrišnji dan. V tem

smislu je bil zgrajen tudi spored prireditve, katere je v prvem delu obsegala starodavne obredne plesne primitivnega ljudstva, vendar se je v drugem delu stopnjevala v demonstracijo visoke kulturno-umetniške ravni, ki mora presenetiti in navdušiti tudi še tako razvajanega Evropejca.

Gostovanje gvinejskega ansambla je bilo vsekakor zanimiv in bogat užitek za vse številne obiskovalce prireditve, ki so gledališko dvorano napolnili do zadnjega količka ter goste iz daljne Afrike sprejeli z navdušenim aplavzom.

PROF. ANTONIO BORME:

2. nadaljevanje

Aktualna vprašanja

italijanske etnične skupine v Jugoslaviji

Demokratski rešitev narodnega vprašanja zavrača številčno razmerje kot pogojni činitelj, ne more se deliti pravica na podlagi številčnih razmerij; številka more kvečjemu vplivati na količino materialnih sredstev, ki jih je družba dolžna prispevati za zadovoljitev osnovnih zahtev državljanov. Sploh pa številčno razmerje, ki često ni jasno začrtano, ali pa je izkrivljeno zaradi pritiska najrazličnejše vrste, dopušča najrazličnejša tolmačenja.

Na eni strani gremo od tolmačenj, ki utegnejo biti resnično zelo širokosrčna in demokratska (kot je primer občin na Koprskem in v Rovinju), toda so lahko tudi zelo omejena, kot je primer puljske občine, kjer se tej zanika značaj mešanega področja, čeprav je številčno razmerje tu ugodnejše kot na Koprskem. Mogli bi citirati še druga protislovja, ki izvirajo iz tega silno lažnega in nedemokratskega kriterija.

Spoštovanje človeške osebnosti z vsemi njenimi značilnostmi (ker prav v tem tiči bistvo narodnostnega vprašanja) ne sme biti vezano na tako dvoumne vrednote. V tej zvezi smo napravili le malo korakov; posrečilo se nam je, da smo omajali trdno zakoreninjene poglede ter sprožili proces revizije v krajih, ki bi jih bilo treba proglasiti za narodnostno mešane z vsemi posledicami, ki bi jih ta ukrep pogajal. Opažamo določene premike v poreski občini, kjer se zdi, da bodo v kratkem proglasili Poreč, Torre, Vižinado in Orsero za narodnostno mešane kraje. So pa še drugi kraji, ki so brez upravičenega razloga izključeni.

Prej smo govorili, da obstaja pri uveljavljanju specifičnih pravic etnične skupine še ena težava, ki jo pogajata stopnji narodne

zavesti in kulturne ravni pripadnikov skupine. Tu naletimo na dve nasprotujoči si tezi:

■ Prva trdi, da se je treba držati kriterija želja in izrecne zahteve (ustno ali pismeno) prizadete osebe. V tem primeru bi se morala priznati pravica samo v primeru, če državljani italijanske narodnosti to izrecno zahtevajo; če on molči, pravica ugasne. To je naiven, krivičen in enostranski način presojanja, ki navaja na mnenje, da je vprašanje rešeno, a je v resnici še vedno zelo pereče.

■ Druga teza pa zahteva, naj pristojni krogi priznajo to pravico neodvisno od zavestne zahteve zainteresiranega; zahteva se namreč upravičeno, naj se demokratsko organizirana družba ne zateka k dvomljivim trikotom, da bi prikrajšala državljana, ki ji pripada kot posledica bistvene vsebine njene ureditve. Dobromisleči sprejemajo takoj to stališče, ki izraža in tolmači najnaprednejša stališča glede človeških pravic.

V našem posebnem položaju pa ta druga teza postane nezamenljiva ter se mora spremeniti v obvezno normo za vse odgovorne funkcionarje, ki imajo opravka z državljani italijanske narodnosti. Ne smemo namreč spregledati neke stvarnosti, ki bi, če bi jo omalo-

važevali, utegnila umetno postaviti na glavo položaj ter ga prikazati pod diametralno nasprotnim vidikom; ne smemo pozabiti stvarnosti počasnega, postopnega rahljanja narodne zavesti, ki je nastopilo zaradi raznih vzrokov v duševnosti precejšnjega števila naših sonarodnjakov; psihološki položaj nekaterih krajev v Istri je bil pred petimi, desetimi leti drugačen; prišlo je do moralnega pritiska, ki je pospeševal oportunistem, željo po mirnem življenju. Pri tem se je izkoriščalo dejstvo, da si naši sonarodnjaki niso bili zavestni pravic, ki jim pripadajo in niso bili niti pripravljeni, da te pravice branijo.

Ne bomo tu obtoževali tiste Italijane, ki so podlegli kopičenju dogodkov, ki so jim bili neugodni; gotovo pa je, da so s časom, v teh nevihtnih razmerah, sprejeli določene navade, si ustvarili določeno »formo mentis« ter so postali malo občutljivi glede zaščite svojega narodnega dostojanstva. V preteklosti se je namreč večasih dogajalo, da so drugi smatrali to težnjo za nazadnjaško in nevarno ter skušali z demagoškimi gesli zahtevati od prizadetih, da se odrečejo nečemu, kar nima nič skupnega z največjimi ideali svobode in bratstva med narodi.

Ker je na področjih, kjer žive državljani italijanske narodnosti, glede uresničevanja ustavnih načel položaj pač takšen, moramo ravnati zelo previdno, pametno in z razumevanjem ter moramo s svojo dejavnostjo in s svojim ravnanjem prispevati k prebujanju narodne zavesti tam, kjer je zaspala, in ne prispevati k temu, da bi za vedno opešala. Zaradi praktičnih težkoč, ki jih pomeni takšna izbira, ni dovolj, da gremo mimo nje, da se s tem odpovemo že v začetku naporni poti.

Tesno povezano s tem, kar smo rekli prej, je vprašanje uvedbe dvojezičnosti v krajih, kjer žive skupno državljani različnih narod-

nosti. Dvojezičnost pomeni predvsem enakovredno ravnanje v obeh jezikih in v vseh toriških družbenih življenja. Dvojezičnost je nezadržna zahteva narodnostne skupine, ampak je tudi hkrati posledica zasnove, ki smo jo vedno postavljali narodnostnemu vprašanju. In res, čemu bi služile šole in druge kulturne ustanove narodnostne skupine, če pa se ne bi mogla v vsakdanji praksi njena jezikovna fiziognomija v celoti izražati? Ustvarjanje in uveljavljanje svobodne človeške osebnosti se ne moreta uresničiti v kalupu, ki ni prikladen; ne moreta se uresničevati, če se posiljujejo težnje in pododavana izročila. Kulturno bogastvo naroda sloni na raznolikem prispevku ljudstev, ki ga sestavljajo. Zaradi tega ni dvojezičnost nujna le iz praktičnih razlogov odnosov med ljudmi, saj bi le malo pomenila, če bi se omejevala na sorazmerje napisanih tabel, obrazcev in dvojezičnih obvestil.

Dvojezičnost je nekaj bolj plemenitega, bolj vzvišenege; je vzgojni dejavnik, ki plemeniti ljudi, ki jo izvajajo v skupnem naporu, da bi se razumeli, spoštovali, se ljubili, je v težnji po odstranitvi ovir, ki jih predstavljajo različna izrazna sredstva, da bi približala kulture in pletla med njimi vezi, kakor tudi, da bi približala izročila in miselnost, tako da bi se vsi čutili samo ljudje v najglobljem pomenu besede.

Popolno uveljavljanje resnične dvojezičnosti, pri čemer je treba že v naprej upoštevati samo po sebi razumljive objektivne težkoče, je dokaz globoke humanosti, je velika socialna pridobitev, ki uvaja v človeške odnose novo etiko, vžijo etiko, pristo vseh nacionalističnih ozkih gledanj, kar se ne sme zgoditi z administrativnim dejanjem, marveč iz globokega in iskrenega demokratičnega prepričanja.

(Se nadaljuje)

Geschehen
in

Südkärnten

II

Am 2. März hielt der Slowenische Bauernbund in Klagenfurt seine diesjährige Jahreshauptversammlung ab. Bei dieser Gelegenheit kamen wichtige Fragen der slowenischen Bauernschaft in Kärnten in der Industriegesellschaft und in den Integrationsbestrebungen zur Sprache. Mit diesen befaßte sich sowohl der Tätigkeitsbericht des Vorstandes als auch die anschließende, außerordentlich rege Diskussion. Besonders wurde die Notwendigkeit einer gezielten Betriebs- und Wirtschaftsumstellung der Südkärntner Bauern hervorgehoben. Als Ziel wurde die Bildung von Produktionsgemeinschaften gesetzt, welche sich mittels der landwirtschaftlichen Genossenschaften und ihrer Verarbeitungsbetriebe allein einen größeren Einfluß auf den Markt sichern können. In dieser Richtung wurden konkrete Beispiele angeführt, daß dieser Weg unter der Landbevölkerung Südkärntens möglich und gangbar ist. Vor allem hat dies der auf Initiative des Slowenischen Bauernbundes gegründete Südkärntner Ferkel- u. Schweinemastring bewiesen. In der Diskussion wurde besonders hervorgehoben, daß der Bericht bewiesen hat, daß der Slowenische Bauernbund in seinem Wirkungsbereich eine fortschrittlichere Agrarpolitik betreibt, als viele Institutionen, die dazu vor allem berufen sind. Der bisherige Weg des Zusammenschlusses von Bauern, gleich welcher politischen Richtung, in der wirtschaftlichen Betätigung der Südkärntner Bauern soll auch weiterhin der Leitfadene der Bestrebungen des Slowenischen Bauernbundes bleiben.

Anlässlich des internationalen Frauentages versammelten sich am 8. März die im Bund slowenischer Frauen in Kärnten vereinten slowenischen Frauen und Mütter zu ihrer Jahreshauptversammlung, welche mit einer schlichten Feier verbunden war. Die Festansprache hielt die Obfrau Milena Gröblich. Sie stellte u. a. fest, daß der zweite Weltkrieg die slowenischen Frauen Kärntens zur Erkenntnis gebracht hat, daß sich ein gedeihliches Leben und Zusammenleben nur dort entwickeln kann, wo sich alle Menschen wohlfühlen, wo sie gerne leben und wo ihnen die Gesellschaft unter Beweis stellt, daß sie in ihre Reihen gehören. Nur dort ist es möglich, die Zukunft mitzugestalten und die Jugend so zu erziehen, daß sie davon dauernden Nutzen haben wird.

In der Zeit vom 10. bis 12. März weilten die slowenischen Schriftsteller Janez Menart, Mira Mihelič, Tone Pavček und Tona Kunjner sowie der Literaturkritiker Milja Mejak unter den Kärntner Slowenen. Bei dieser Gelegenheit fanden in Klagenfurt, in Bilčovs-Ludmannsdorf, Pflberk-Bleiburg u. Seled-Zell Dichterlesungen statt. An den Lesungen aus eigenen Werken dieser, auch als Übersetzer von Werken aus der Weltliteratur bekannten Schriftsteller nahm die slowenische Bevölkerung überall regen Anteil. Auch der Überblick über die Entwicklung der slowenischen Literatur fand großes Interesse. Damit wurde erneut unter Beweis gestellt, daß es nur eine slowenische Literatur und Kultur gibt, die tief im Volksleben Sloweniens wurzelt, und daß sich diese Literatur und Kultur jederzeit mit der gegenwärtigen Literatur und Kultur größerer Völker messen kann.

Die Slowenischen Kulturvereine in Kärnten waren auch im März sehr rege. Ihre Chöre bereiteten sich auf die Feier anlässlich des 25. Jahrestages der gewaltsamen Ausgliederung der Kärntner Slowenen durch die nazistischen Machthaber vor, welche am 23. April in Klagenfurt abgehalten wird. Ihre Laienspielgruppen traten in Smarjeta v Rožu - St. Margareten im Rosental, St. Jakob v Rožu - St. Jakob im Rosental, Globasnica - Globasnitz und Pflberk - Bleiburg auf. Der Slowenische Kulturverein „Danica“ in St. Vid v Podjuni - St. Veit im Jauntal hielt seine Jahreshauptversammlung ab.

V DNEH PRED 25-LETNICO IZSELITVE

April — mesec spomina in opomina

Danes teden bo minulo 25 let od dneva, ko se je nad nami pričelo najokrutnejše nasilje. 14. in 15. aprila 1942 so nacisti iz rodne zemlje izselili v mrzlo tujino več sto naših družin, ker se jih je za tiste čase držal „greh“, da so bili sinovi in hčere ponosnega slovenskega naroda, ki se je prvi med evropskimi narodi uprli nacističnemu nasilju. Letos 16. avgusta pa bo minulo 25 let, odkar so pri Apačah odjeknili prvi partizanski strel v spopadu z SS-oddelki kot znamenje, da se znamo proti nasilju tudi mi boriti in se ga braniti.

Ko se bomo v nedeljo 23. aprila na spominski prireditvi v Celovcu spominjali 25-letnice množične izselitve koroških Slovencev, se bomo hkrati spominjali tudi drugih obletnic, predvsem pa tistih, ki iz sedmih let našega križevega pota padejo na mesec april. Spominjali se bomo, da so bili že aprila 1938 takoj po nacistični zasedbi Avstrije zaprti prvi koroški Slovenci in da je aprila 1941 sledil drugi še večji val aretacij, pri katerem so nacisti segli tudi po naših organizacijah ter jih razpustili in zaplenili njihovo premoženje.

Slovenska pesem
navdušuje
povsod po svetu

Slovenski okteti jo je ponesel dvakrat okoli sveta

Na povabilo Slovenske prosvetne zveze je imel član Slovenskega okteta Tone Kozlevčar v soboto in v nedeljo predavanja pod naslovom „Slovenski okteti križem kražem po svetu“. Govoril je v Št. Primožu v Podjuni, na Radišah

O B J A V A

V soboto 8. aprila 1967 je na Državni gimnaziji za Slovence v Celovcu od 13. do 16. ure „Dan staršev“.

Ravnateljstvo

in v Št. Janžu v Rožu, njegovo napovedano predavanje v Celovcu je moralo zaradi njegove službene zadržanosti v petek zvečer žal izpasti.

S pomočjo 150 diapozitivov s

posnetki iz krajev Združenih držav Amerike, Kanade in Nizozemske, kjer je Slovenski okteti med drugim nastopal, je Tone Kozlevčar udeležence predavanja seznanil z oktetovimi koncerti in z življenjem po teh krajih. Obširneje pa je govoril tudi o koncertih na Kitajskem in o življenju današnjega Kitajca. Po predavanjih pa je tajnik SPZ Andrej Kokoč zavrtel še film „Slovenski okteti na Gorenjski ohceti“.

Predavanje je v vseh treh krajih naletelo na veliko zanimanje. Udeleženci so povsod prosili, da bi SPZ taisto predavanje še ponovila. Kakor smo zvedeli, bo tej želji ustrezno že prihodnje jesen. Še pred tem in sicer v maju pa je SPZ povabila Slovenski okteti na koncerte po Koroškem.

Iz izvajanja Toneta Kozlevčarja smo lahko povzeli, da je Slovenski

Klopinsko jezero je turistično še vedno privlačno

Občina Škocijan, na katero odpade glavno turistično območje Klopinskega in Zablatskega jezera, je lani turistično spet dobro odrezala. Občino je obiskalo 42.566 gostov, ki so tam prenočili skupno 572.148 noči. S tem se je v primerjavi z letom 1965 število gostov povečalo za 4 odstotke, število njihovih nočitev pa je naraslo za 29.302, kar odgovarja porastu za 5,4 odstotka. S tem je odpadlo povprečno na gosta 13,13 nočitev, turistične postelje, katerih je bilo v občini 5918, pa so bile v povprečju zasedene 96 noči, kar je visoko nad deželno povprečje.

S takim zaključkom turističnega leta sta občina Škocijan in njeno prebivalstvo lahko zadovoljna. O kak-

šni nevarnejši stagnaciji turizma v tej občini še ni mogoče govoriti, čeprav je v zadnjih petih letih število nočitev naraslo le za 38 odstotkov, medtem ko je od leta 1959 na leto 1962 naraslo za 49 odstotkov. Reči je treba drugo: razvoj turizma v občini Škocijan, ki je bil v desetletju 1953—62 zelo buren, se od tedaj naprej ustalja. Pritok turistov in število njihovih nočitev naraščata skladno s številom turističnih postelj. Lani število nočitev na turista ni bilo nič manjše, kakor je bilo leta 1959.

Ne glede na to bi bil tudi v tej občini za letos in prihodnja leta pretiran optimizem nevaren. Med letom 1962 in 1963 je število turističnih nočitev naraslo še za 72.645, med le-

tom 1963 in 1964 je vendar naraslo le še za 31.047. Če upoštevamo vremensko neugodno poletje 1965, zaradi katerega je število turističnih nočitev naraslo samo za dobrih 25 tisoč, lahko rečemo, da se je v zadnjih štirih letih porast števila nočitev zmanjšal za polovico. Slabost razvoja turizma v občini Škocijan pa je stagnacija nočitev domačih turistov. Lani je na nje odpadlo dobrih 37 odstotkov nočitev, leta 1959 pa še skoraj dve tretjini. Spričo tega je prišla občina do pravičnega sklepa, ko bo letos za turistično propagando v smeri podaljšanja turistične sezone in povečanja števila domačih gostov uporabila 156.000 šilingov.

Zanimivi poskusi v Štebnju in Maloščaj

Na zamočvirjenem svetu med Štebnjom in Baškim jezerom, ki meri skupno blizu 200 hektarjev površine, so se lotili zanimivih poskusov. Ta svet je bil za tamkajšnje kmete zanimiv le v času, ko je tod okoli še konjreja nekaj pomenila. Dajal je namreč le kislo seno. Sedaj pa kmetje od njega niso imeli nobenih koristi, na njegovo osušitev pa z ozirom na draginjo tudi ni bilo mogoče misliti.

Sedaj se je na pobudo gozdarskega oddelka koroške kmetijske zbornice v okviru posebne akcije zveznega ministrstva za kmetijstvo nekaj kmetov odločilo za poskusno pogozditev delov tega močvir-

ja. Na več manjših parcelah so močvirje tako preorali, da je med dvema brazdama jarek, po katerem voda z nekoliko višje nasutih brazd lahko odlaka. Na te nasipe so zasadili smreko in črno jelšo, ki se na takem svetu medseboj lepo izpopolnjujeta.

Če se bodo poskusi obnesli, bodo verjetno po taki polti pogozdili celotno močvirje. Moti jih pri tem le razmeroma draga investicija, ki je s tem povezana. Pogozditev enega hektarja namreč stane 12 tisoč šilingov. Čeprav prispeva k pogozditvi kmetijsko ministrstvo 6 tisoč šilingov po hektarju, pride le-ta kmeta še vedno zelo drago,

ker je treba računati najmanj 25 let, preden bodo pogozdena tla nekaj donala. Ne glede na to pa bi bila po tej polti postopna pogozditev tega zemljišča brez nadaljnega mogoča, če bi kmetijsko ministrstvo svoje subvencije zagotovilo za daljšo dobo let po nekem sporazumno dogovorjenem načrtu.

Slovensko prosvetno društvo
RadišeV A B I L O
na igro

P R E V A R A

v nedeljo, 9. aprila 1967 ob
trem popoldne v dvorani pri
cerkvi na RadišahGostujejo igralci SPD „Zarja“
iz Zelezne Kaple

IZ SEL SMO ZVEDELI:

Sedaj tudi redna dostava pošte
v Srednji Kot

Večletna želja 16 družin iz Srednjejeje Kota, da bi dobile pošto dostavljeno vsaj dvakrat tedensko na dom, je bila končno izpolnjena. Upoštevajoč to željo je občinski svet leta 1964 in 1965 pri poštni upravi vložil prošnjo za njeno izpolnitev. Te dni je prejel občinski svet sporočilo poštne uprave, da ji je ugodila. Župan je o tem takoj obvestil Srednjejeje kotičane.

Sicer je poštna uprava redno dostavo pošte postavila v odvisnost

Vsako pomlad znova:

Več jagodičevja

v naše zelenjadne vrtove

Pomlad je v deželi in narava se hitro prebujala. S tem prihaja tudi zadnji čas za pomladansko sajenje raznega sadja in jagodičevja, ki v času poletnega turizma prinaša lahko lepe koristi in denarce. Med to vrsto sadja sodi predvsem jagodičevje, češplje in slive ter pripravne sorte vinske trte za sajenje ob steni.

Ribezov sok se je že marsikje udomačil kot dobra bišna pijača. Ker je ribez na vitaminih zelo bogat, je na njih bogat tudi ribezov sok. Ta ugotovitev velja predvsem za črni ribez, ki vrh vsega zelo bogato obrodi. Če mu bomo ob saditvi dobro postregli, nam bo že v prvem letu toliko rodil, da bodo sadike in sajenje poplačane. Potem bo ribez rodil vsako leto več, ker ni podvržen nevarnosti, da bi ga za časa cvetenja uničila slana, kakor večkrat uniči druge vrste sadja. Ribezov cvet namreč za časa cvetenja sproti dorašča in se razcveta 14 dni, vsled česar mu slana skoraj ne more do živge. Iz ribezovega soka lahko pridelamo tudi dobro, okusno in osvežajoče ribezovo vino, ki nas ne stane mnogo.

Podobno kot na ribez bi bilo treba misliti tudi na češplje. Njihovo sajenje je po naših krajih docela zanemarjeno, čeprav dajo — prekuhani v žganje — povsod lepe dohodke. Odkar narašča število poletnih turistov, narašča po naših krajih tudi povpraševanje za slivovoko. Kjer jo žejejo, nimajo s prodajo nobene skrbi. Turisti jih kmalu iztaknejo in jo prihajajo desetine kilometrov daleč na dom kupovat. Zadnja leta se pri nas zaradi površnega oskrbovanja češpljeva drevesa sušijo, ker jih je napadla bolezen na listju. Od teh dreves ne smemo več pričakovati ustreznih pridelkov. Treba jih je odstraniti in zasediti nova ter jih potem odgovarjajoče oskrbovati in škropiti, potem bo njihovo sadje — predelano v slivovoko — marsikateremu kmetu, ki se na to razume, donajalo stanovit denar.

Ta namig nima namena, da bi šli v podrobnosti pridelovanja jagodičevja in češplj. Njegov namen je samo, da zopet nekoliko spodbudi k povečanju pridelovanja jagodičevja in tudi češplj. Podrobnosti o pridelovanju in oskrbi bo vsakomur povedal dobavitelj, drevničar ing. Marko Polzer iz Spodnjih Vinar pri Št. Vidu v Podjuni.

Opice znajo „peti“

George B. Schaller, ki je napisal knjigo Naši najbližji sorodniki, je živel dolgo v divjini med opicami in spoznal dosti zelo zanimivih podrobnosti iz njihovega življenja, med drugim to, kako »poje«.

Težko bi našli človeka, ki bi se bil tako seznanil z življenjem nam najbolj podobnih živali kot ravno Schaller.

OPICE GOVORILJO Z OČMI

Nihče pred Schallerjem še ni doživel, kako izraziti je jezik »mehkih, temno rjavih opičjih oči«. »V očeh goril sem prebral negotovost in odločnost, strah, radovednost in jezo. Če sem gledal kaki gorili v oči, mi je med drugim izrazil njihovi očmi povedal, kakšna čustva goji, in temu primerno sem se vedel,« piše Schaller.

V najgostejši afriški džungli še živijo primitivna džungelska plemena, katerih govor je tako preprost, da si morajo pri njem pomagati z rokami, nogami in obrazom. Tem ljudem se godi enako kot opicam: če se želijo pogovarjati, mora sijati sonce. Koj ko napoči tema, se ne morejo več sporazumevati, ker se ne vidijo.

Prav tako kot se jezikoslovci trudijo, da bi prodrli v skrivnost govora teh plemen, si drugi znanstveniki prizadevajo, da bi razumeli opičji govor. Leta 1931 je izšla v Nemčiji knjiga z naslovom Ali govorite kot šimpanzi?, nekak slovar jezika teh opic. Napisal ga je jezikoslovec Georg Schwidetzki, ki je v dvanajstih letih našega stoletja podrobno proučeval govor teh živali.

Schwidetzki je proučeval šimpanze v londonskem zoološkem vrtu. Kot drugi nedeljski obiskovalci je postajal pred opičjo kletko in prijazno pozdravljal: »Halo!«

Toda opice so mu nevljudno obrnile hrbet in se za njegov pozdrav sploh niso zmenile. Nekega dne pa se je Schwidetzkiemu posrečilo. Namesto običajnega pozdrava je trikrat na kratko zatulil: »Uu-uu-uu.«

Učinek je bil neverjeten. Večina šimpanzov je odzdravila z »uu-ten«. Prerili so se k mreži in pustili, da jih je obiskovalec božal. Ena izmed opic mu je pokazala celo luknjo v mreži skozi katero ji je lahko stisnil roko.

Nadaljnja opazovanja so zavedla Schwidetzkega k prenapetemu sklepu, da govorijo šimpanzi kot ljudje. Menil je, da je odkril podobnost med zaničljivim šimpanskim »ngak« in zvočno podobno starokitajsko psovko. Toda ta trditev presega po smelosti vse, kar so vestni raziskovalci lahko odkrili do današnjega dne.

PEVSKO TEKMOVANJE MED ORANGUTANI

Neki drug znanstvenik, nemški profesor Brandes, gre s svojimi trditvami dosti dalje in pravi, da opice ne znajo le melodično govoriti, marveč celo peti. Napravil je zapise o pravem pevskem tekmovalju med samci orangutani. Vsak izmed njih bi bil rad ugaljal samici z resonanco prsnega koša in močjo glasu.

»Začne se s tihim, trepetajočim brundanjem,« piše Brandes, »potem glas narašča in se končno zlije v šum, ki je podoben brnenju motornega kolesa. Nato pevci še bolj zajamejo sapo in zatulijo v najnižjem basu. Petje se zmerom konča s tihim brundanjem. K temu je treba dodati še izrazito mimiko opičjih obrazov in junaško temperamentno kriljenje z rokami.«

Toda s tem snubljenjem samice še ni končano. Ta podoknica šele zbudi samice. Zdaj se začnejo spogledovati s samci. Najprej preizkusijo svoje čare na mlajših oboževalcih. Opičja nevesta mlaska z ustnicami, meče naokrog žareče poglede in končno pokaže svojemu oboževalcu zadnji del. Po opičje pomeni to: »Ljubim te!«

Če to ne zaleže, pride bliže in ljubeče mrši svojemu dragemu dlako. To naj bi pomenilo: »No ti lenoba, kaj pa še premišljuješ?«

Po takem snubljenju kdo zmerom ugrizne v vabo in to dobesedno. Izvoljenec zgrabi svojo izvoljenko z zobmi nežno, a hkrati čvrsto za hrbet: »Zdaj sem jaz tvoj gospod in nihče drug!«

Nato se parček iz hrušča velikega opičjega tropa tiho izmuzne v džunglo.

Kaj pa pravijo druge opice v tropu? Znanstveniki tega še ne vedo, kajti tu brbljajo vsi vprek in vse skupaj je tako zapleteno, da ljudje še niso prišli na to, kaj govorijo v taki opičji »židovski šoli«.

OPICE SE POGOVARJAJO O VREMENU

Toda da to brbljanje ni brez pomena, je gotovo. Newyorški znanstveniki so napravili v zoološkem vrtu v Bronxu zanimiv poskus. Ko se je nad newyorškimi nebotičniki razvijala nevihta, so obesili v paviljansko kletko mikrofon in posneli na magnetofonski trak nerazumljivo opičje žlobudranje.

Potem ko je bila nevihta že zdavnaj pozabljena in je že več dni sijalo sonce, so opicam

predvajali magnetofonski posnetek njihovega žlobudranja med nevihto. Živali so pazljivo poslušale. Po nekaj minutah so se vznemirile, se prestrašeno ozirale in se poskrile v kote, da bi se zaščitile pred nevihto.

S tem so znanstveniki dobili dokaz, da se tudi opice pogovarjajo o vremenu.

Sicer pa najdejo znanstveniki tudi drugače mnogo podobnosti med obnašanjem ljudi in opic. Če se hoče kak opičnik postaviti, se tolče ob prsi. Ali ne ravna podobno tisti, ki si samozavestno položi roko na prsi ali pa se celo potolče po njih? S tem hoče povedati: »Le glejte, kak fant od fare sem!«

ZANIMIVOSTI IZ ZNANOSTI IN TEHNIKE

● Ali se bodo obnesle tablete, ki zelo olajšajo stanje bolnikov, ki bolehalo za nekaterimi oblikami sladkorne bolezni in jim tako ni treba dajati insulinskih injekcij? Do prav nenavadnih rezultatov, ki dajo tako upanje, so prišli zdravniki v neki kalifornijski bolnišnici. Doslej so menili, da imajo tablete, ki so jih izdelali v Nemčiji, le zelo majhen učinek na celice trebušne žleze, ki izločajo insulin. Zdaj pa so opazili, posebno pri mlajših bolnikih, ki še ne bolehalo dolgo za sladkorno boleznijo, da je po dveh do sedmih mesecih zdravljenja s temi tabletami bolezen izginila. Ta opazovanja so samo potrdila dejstvo, kako pomembno je stalno nadzorstvo o pojavljanju sladkorne bolezni. Očitno je namreč, da se da bolezen ozdraviti, seveda, če začnemo z zdravljenjem, ko je bolezen že v razvojni stopnji.

● Prvikrat je uspelo, da so prenesli rakasto obolenje s človeka na žival, poročata dva londonska znanstvenika. Deklici, ki je bolehalo za neko hudo boleznijo kosti, so odvzeli rakasto kostno tkivo, ga zdrobili in vbrizgali ekstrakt štirim opicam. Tri opice so zbolele za

isto boleznijo. To je nov dokaz, da imajo virusi pri rakastih obolenjih precejšnjo vlogo.

● Zobozdravniki imajo veliko manj dela v področjih, kjer dodajajo pitni vodi fluorid. Do tega zaključka je prišel ameriški zobozdravnik dr. Thomas Barber po obširnih raziskavah v državi Illinois. Preiskave so pokazale, da imajo otroci iz predelov s fluoridirano vodo mnogo bolj enakomerne zobe kot drugi otroci. Neenakomernosti nastanejo predvsem zaradi tega, ker otroci že zgodaj izgubijo kočnike. Fluoridirana voda preprečuje zobno gnilobo in ohrani otrokom tudi kočnike.

● V Združenih državah so skonstruirali umetna pljuča, s katerimi so šest dni obdržali pri življenju ovca. Ta umetna pljuča so narejena iz 2,5 cm debele plastične cevi, ki jo prepletajo 0,01 mm debele cevke. Napravo so priključili na krvni obtok ovce in skozi tanke cevke žrpali kisik. Kri se je pretakala skozi debelejšo cev in pri tem iz tanjših cevk prevzemala potrebni kisik. Konstruktor teh umetnih pljuč upa, da bo čez deset let s svojo napravo že lahko pomagal bolnim ljudem.

Razdalje v vesolju

Gotovo se je kdaj že vsakdo vprašal, kako veliko je vesolje. Po poletih okoli naše Zemlje in ob pripravah za polet na Mesec je to zdaj še mnogo bolj aktualno, kakor kdaj koli prej. Preden odgovorimo na to vprašanje, si pa oglejmo razdalje v našem sončnem sestavu in v naši galaksiji, ki ji po domače pravimo Rimska cesta.

Od naše Zemlje, ki meri v premeru okoli 12.500 km, do Meseca s premerom 5500 kilometrov znaša razdalja nekaj manj kot 400.000 km. Sonce je oddaljeno od nas 150 milijonov kilometrov in ker se širi svetloba s hitrostjo 300.000 kilometrov na sekundo, potrebuje od Sonca do nas 8 svetlobnih minut. Planet Venera, ki mu Slovenci pravimo Večernica (ali tudi Danica, kadar se prikazuje na našem nebu zjutraj) in nam je najbližji, je od nas oddaljena okoli 40 milijonov kilometrov, svetloba pa potrebuje do nas dve svetlobni minuti in 13 sekund. Drugi nam najbližji planet Mars je oddaljen že 55 milijonov kilometrov in da nas doseže njegova svetloba, potrebuje 3 svetlobne minute in 3 sekunde.

Vse to so še daljave, ki si jih moramo dobro predstavljati in tudi ne bodo delale težav pri morebitnih poletih. Toda že naslednji planet Jupiter je oddaljen od nas 550 milijonov kilometrov in svetloba potrebuje do Zemlje 30 minut in 53 sekund. Od Jupitra dalje znašajo daljave že milijarde kilometrov, do Saturna nad milijardo, do Urana nad 2 milijardi. Neptuna 4 milijarde in Plutona nad 6 milijard. To so planeti našega sončnega sestava. Premer naše galaksije meri 130.000 svetlobnih let.

Do naši galaksiji najbližje zunanje potrebuje svetloba že 1.500.000 svetlobnih let. To je meglenica Andromeda. In kako veliko je vesolje? Po dosedanjih ugotovitvah zvezdoslovcem (astronomov) meri 300 milijonov svetlobnih let. V kilometre preračunano je to število, ki si ga sploh ne moremo predstavljati. Mnoga sonca, katerih svetlobo še vidimo z največjimi daljnogledi, so morda že davno ugasnila, ostala je le še njihova svetloba, ki jo je sonce poslalo proti nam pred milijardami svetlobnih let.

Žena leta 2000

Po mnenju ameriških znanstvenikov bodo žene v letu 2000 zelo mišičaste in inteligentne. Medtem ko bodo moški nenehno fizično propadali, se bodo žene razvijale duševno in fizično.

Po izračunih, ki jih je pokazala ameriška statistika, bodo žene v letu 2000 številčno v premoči: leta 2000 bo 5,4 milijarde ljudi, od tega bo tri milijarde ženske.

Leta 2000 bo povprečna Američanka visoka 1,80 m in bo imela atletske mišice. Za leto 2300 pa predvidevajo ameriški znanstveniki ženo, ki bo višja od dveh metrov in bo doživela starost 110 do 120 let.

Že današnje ameriške statistike dokazujejo, da so moški pričeli propadati. Znanstvenike je že začelo skrbeti, ali se bodo čez 35 let še mogli razmnoževati. Ugotavljajo, da bo po vsej verjetnosti edini izhod — »dojenček iz epruvete! Tega, kakšen bo leta 2000 videti povprečen moški, pa si znanstveniki še ne upajo zaupati javnosti...«

ROBERT MERLE

28

„Zakaj ne?“

„Še pred tednom dni sem bil brez dela.“

Obersturmführer se je sceloma obrnil proti oknu.

„Otto!“

Rdečelasi mladenič se je obrnil kakor vrtavka. Prihitel je k nama in udaril s petami. Medtem ko je hodil, sem opazil, da rahlo šepa. Njegov suhi obraz, posejan s sončnimi pegami, je bil en sam nasmeh.

„Dal mu boš Heinrichovo uniformo.“

Otto se je obraz v hipu pomračil: postal je resnoben in žalosten. In rekel je:

„Heinrichova uniforma mu bo prevelika.“

Obersturmführer je skomignil z rameni.

„Skrajšal jo bo.“

V sobani je zavladala tišina. Obersturmführer je pogledal po mladeničih in s krepkim glasom rekel:

„Pripadnik korpusa prostovoljcev ima pravico nositi Heinrichovo uniformo!“

Freddie mu je podaril preganjen karlonček. Razgrnil ga je, pregledal, podpisal in mi ga izročil.

„Za zdaj imaš povelje, ostali na gradbišču.“

Z veseljem sem opazil, da me je pričel tikati.

„Otto daj svoj naslov. Prinesel ti bo Heinrichovo uniformo.“

Obersturmführer se je zavrtel na petah, a se je takoj nato spet obrnil k meni.

„Pripadnik korpusa prostovoljcev ima golovo kakšno orožje.“

„Revolver mavzer.“

„Kam si ga skrili?“

„V slamnjačo.“

Skomignil je s vojimi močnimi ramami.

„Otročjel!“

Sceloma se je obrnil proti skupini mladeničev, pomežiknil in rekel:

„Slamnjače niso skrivališče za Schupos!“

Mladeniči so se zasmajali, možaku pa je ostal obraz negiben. Ko je smeh ponehal, je rekel:

„Otto ti bo pokazal, kako ga je treba skriti.“

Freddie se me je dotaknil z roko.

„Na Otto se lahko zaneseš. Tako dobro je skrili svoj revolver, da ga še sam več ne najde.“

Mladeniči so se spet zasmajali, in tokrat se je tudi obersturmführer. Potem je Freddieja s svojo velikansko roko prijel za vrat, ga nekajkrat zamajal sem in tja in v francoščini rekel:

„Petite canaille! Petite canaille!“

Freddie se je zvijal, vendar pa se ni kdo ve kako trudil, da bi se rešil.

„Petite canaille! Petite canaille!“ je ponavljal obersturmführer in v obraz je postal še bolj zaripel.

Naposled ga je izpustil in ga porinil v Otto, ki bi od nenadejanega sunka skoraj padel. Mladeniči so se na ves glas zasmajali.

• Schutzpolizei

• Ti mali lapov

„Achtung!“ je tedaj zavpil obersturmführer.

In vsi so obstali kakor okameneli. Obersturmführer mi je položil roko na ramo in njegov obraz je postal resnoben. Potem je rekel:

„Pripravnik SA!“

Za hip je premolknil in moja drža v pozoru je postala še bolj toga.

„Führer pričakuje od tebe brezmejno vdanost!“

Rekel sem:

„Jawohl, Herr Obersturmführer!“

Obersturmführer me je izpustil, za korak odstopil, se vstopil v pozor, dvignil desno roko in z močnim glasom zaklical:

„Heil Hitler!“

Mladeniči so odsekano, kot en mož, dvignili desnico in za hip obstali kakor uliti v bran. Potem se je iz vseh grl zaslišal en sam, hripav in močan glas, ki je po zlogih krilnil:

„Heil Hitler!“

Glas je mogočno odjeknil v mojih prsih. Obšel me je slovesen občutek pomirjenja. Našel sem svojo pot. Pred mano se je začrtala jasno in naravnost. Vsaka minuta njegova življenja je bila odtlej naprej izpolnjena z dolžnostjo.

Pretekli so tedni, pretekli meseci in kljub napornemu delu pri betonski mešalnici, kljub temu, da je vrednost marke padla, in kljub temu, da sem otepal lakoto, sem bil srečen. Brž ko sem zvečer odšel z gradbišča, sem se oblekel v uniformo in pohitel v dežurno pisarno Sturma, kjer se je pričelo moje pravo življenje.

Boji s komunisti so poslajali vsakodnevni. Sabotirali smo njihova zborovanja in oni so sabotirali naša. Jurišali smo na njihove prostore in oni so jurišali na naša. Niti en teden ni pretekel, ne da bi prišlo do kakšnega spopada.

Ne delajmo napak

ko kupujemo otrokom igrače

Kadar odrasli kupujejo otrokom igrače, se ne uprašujejo samo, če jim bodo všeč in koliko denarja bi bili pripravljene dati zanje, temveč tudi: »Ali niso to odvečni stroški?« ali pa: »Je bolje kupiti enostavne ali zapletene igrače.«

Darovanje igrač ni samo razveseljevanje, temveč nekaj veliko važnejšega. Igrače niso odvečne stvari, ampak nenadomestljivi pripomočki za intelektualni razvoj otroka. Na žalost pa je pedagogika igrač čisto natrpana s številnimi napakami in zgrešenimi prepričanji, ki imajo svoje korenine v miselnosti in navadah odraslih.

Poglejmo enkrat, katere napake so pri tem najbolj pogoste.

● Kupovati igrače samo ob izrednih priložnostih in praznikih. To je ena najbolj splošnih in najbolj razširjenih napak. Popolnoma napačno ravnamo, če od vsega začetka vidimo v igrači bolj »darilo« kot pa sredstvo za razveseljevanje in vzgajanje otroka. Odrasel človek, ki igračo da, naj ne pričakuje posebne hvaležnosti v tej ali oni obliki za denar in čas, ki ju je porabil za nakup.

● Napraviti z igračo »nedotakljivo predmet«, ki ga otrok ne sme razbiti, polomiti ali odrgniti, ampak ga mora spoštovati. Z igračo naj se pač igra. Če ima otrok mnogo igrač, a se z njimi ne sme igrati, kot bi sam hotel, je prav tako, kot imeti polno hišo hrane, ki jo je prepovedano uživati. Ta napaka se bo maščevala tako, da bo otrok prevasel igrače, ki zanj ne bodo več zanimive oziroma primerne.

● Videti v igrači pomirjevalno sredstvo. Igrača ne sme postati nadomestek za pomirjevalne tablete, s katerimi otroka, ki »je v nadlego«, začasno prisilimo k igri.

● Igrače ne smejo biti sredstvo za prežgodnje ločevanje spolov. Prepovedati punčkam, da bi se zanimale za avtomobile, rakete in druge »tehnične« predmete ter jih prisiliti, da se igrajo samo z lutkami, vozički in miniaturnimi kuhinjami, je popolnoma v nasprotju z vzgojnimi načeli. Tega problema pri dečkih skoraj ni, ker so zanje dekleške igrače navadno manj zanimive. Toda če osemletni deček kaže zanimanje za lutke, za sestrico in voziček, naj nas nikar ne skrbi, da se bo otrok napak razvijal.

● Šteti igračo kot nagrado za otrokovo dobro obnašanje. To je ena hudih napak, za katero bi lahko dobili učinkovito primero iz medicine: zdravim otrokom dati vse vitamine, bolnim pa nobenih. Nikoli ni preveč poudarjeno, da so igrače tako življenjsko potrebne vsem otrokom kot vitamini, topla obleka, dobri vzgojitelji in streha nad glavo.

Zelena patina

Če hočemo okrasnim predmetom iz medenine dati videz starosti, jih bomo na umeten način prevlekli s patino. Predmete prevlečemo z raztopino natronske jedkane in nato spiramo, dokler se površina ne sveti. Zdaj se predmetov ne smemo več dotikati z roko. Iz enega dela kisa in petih delov vode napravimo mešanico, s katero napolnimo brizgalko in medenino dva — do štirikrat dnevno škropimo. Že po nekaj dneh se bo nabrala plast bazičnega bakrovega acetata, ki se bo pod vplivom zraka kmalu spremenila v obstojni bakrov oksid, zelo podoben stari patini. Ves potek traja okrog 4 tedne. Ko se začne tvoriti zelena prevleka, moramo raztopino kisa že nekoliko razredčiti, kajti čim redkejša je raztopina, tem lepša bo patina.

Čeprav smo bili spočetka v glavnem brez orožja, je bilo pri vsaki zmešnjavi slišati tudi strele. Heinrich, katerega uniformo sem nosil, je bil nekoč ob takšni priložnosti začet naravnost v srce, in na njegovi srcaji sem moral zakrpati dve luknji, ki ju je naredila krogla.

Enajsti januar je bil za borce naše stranke odločilen datum. Vlada predsednika Poincareja je zasedla Ruhr. V Ruhr je poslal »čisto navadno delegacijo inženirjev« — delegacijo, ki jo je spremljalo 60.000 vojakov — katere namen je bil »docela miroljuben« — fraza, ki je pri nas dobila že vse polno drugačnih pomenov. Ogorčenje se je po vsej Nemčiji razgorelo kakor bakla. Führer je ob vsaki priložnosti razglašal, da zaveznikom očitno ne zadostuje več vsiljena versajska pogodba, in da bi radi čimprej zadali Nemčiji smrtni udarec. Ti dogodki so potrdili njegovo domnevo, stranka se je bogatila z novimi člani, v enem samem mesecu se je število članov povečalo za več kot dvakrat, in finančna katastrofa, ki je zadela našo nesrečno deželo, je samo še podžgala ta čudoviti polet našega gibanja. Obersturmführer je večkrat skozi smeh rekel: Če pogledamo stvar s prave strani, bi stranka pravzaprav morala predsedniku Poincareju postaviti spomenik...

Kmalu smo zvedeli, da se francoski okupatorji v Ruhru nameravajo resno postaviti po robu odporu, ki je bil veliko manj pasiven kakor tisti, ki ga je bil proglasil kancler Cuno. Bila je organizirana splošna sabotaza tovornih vlakov, ki so vozili nemški premog v Francijo. Mostovi so leteli v zrak, lokomotive so izlirjale, kretniške naprave so bile uničene. V primeru s temi dejanji in z nevarnostjo, ki jih je spremljala, je bil naš skoraj vsakdanji boj s komunisti docela brez pomena. Dobro smo vedeli, da naša stranka skupno z drugimi patriotskimi skupinami ves čas sodeluje pri nemškem odporiškem gibanju v Ruhru, in že v prvih dneh krize smo trije — Siebert, Otto in jaz — pro-

Barve v naši garderobi

Vsaka ženska ima svoja nagnjenja do nekaterih barv in jih tudi izraža ob nakupu predmetov za stanovanje in zlasti pri oblačilih. Tako prav gotovo poznate žene, ki so vedno odeje v oblačila istih barv, kar gotovo ni napak, seveda pod pogojem, da so te barve dobro preračunane na starost, fiziognomijo, postavbo in vzklajenost z oblačilnimi dodatki, kot so torbica, rokavice, rute, pasovi in drugo.

Sicer pa poznamo nekaj pravil za izbiro in vzklajevanje barv pri oblačenju. Znano je, da je mladim in vitkim postavam marsikaj dovoljeno, predvsem svetle barve; da naj starejše ženske segajo predvsem po temnih barvnih odtenkih, pa prav tako dobro vemo, kot je znano, da otrokom dovoljujemo oblačila tudi v živih in veselih barvah.

Tudi ta pravila poznajo izjeme. Tukaj jih navajamo le nekaj:

Dekle je lahko še tako mlada, toda če je malce bolj okrogla se bo morala izogibati svetlim barv in krojev, ki pristajajo le vitkim postavam. Svetla barva lahko še bolj skazi in razširi njeno debelost. Prav zaradi tega modni kreatorji opozarjajo na tople in hladne barvne odtenke, ki zelo vplivajo na naš videz. Tako so tople barve vse tiste, ki vsebujejo mešanico rdeče, oranžne in rumene, hladne pa imajo v osnovi modro barvno paleto.

Močnejšim ženam se podajajo hladne barve — razen črne seveda — in sicer: predvsem temno rdeča, zelena, modra in

treba posebej opozarjati, da si v takih primerih nikakor ne smete privoščiti velikih vzorcev, pač pa izbirajte drobno pikasta blaga, decentni karo, temno podlago in droben svetlejši cvetlični vzorec in podobno.

Če ste visoke rasti, si lahko privoščite oblačila v živih barvnih odtenkih, velike vzorce in večjo izbiro krojev. Žene nižje rasti pa naj izbirajo med eno in drugo skraj-

Ne omalovažujmo krompirja

Skoraj smo pozabili na vojna in prva vojna leta, ko je bil krompir osnovno živilo in je veliko ljudi praktično obvaroval pred smrtjo zaradi lakote. Danes smo ga nepravilno — morda zaradi višjega standarda — degradirali na stopnjo živila drugega razreda. Krompir pa je še vedno, če ga pravilno vključujemo v naš prehranski program, eno izmed dragocenih živil.

Napačno je mnenje, da vsebuje krompir samo škrob, saj vsebuje še vrsto drugih dragocenih snovi, vitaminov in rudnin. V 100 g krompirja najdemo 19 g ogljikovih hidratov, 2 g beljakovin, 11 mg kalcija, 56 mg fosforja, 7,7 mg železa, 20 mg vitamina A, 0,11 mg vitamina B1, 0,04 mg vitamina B2, 1,2 mg niacina in 17 mg vitamina C.

Razvit človeški organizem potrebuje dnevno 1 g beljakovin na 1 kg telesne teže, torej človek, ki tehta 70 kg, potrebuje dnevno 70 g beljakovin. Vzemimo, da dnevno poročimo povprečno 365 g krompirja. S tem pokrijemo 10% potrebo po beljakovinah. Res je, da te beljakovine niso tako polnovredne kot živalske beljakovine, vendar pa je njih prednost ta, da se z živalskimi beljakovinami dopolnjujejo.

Rudninske snovi, ki so važne za delovanje našega organizma, so v krompirju porazdeljene tako, da krijejo pri navedeni dnevni potrebi približno 3/4 dnevnih potreb po kalciju, 1/4 po magneziju, skoraj 1/4 po železu in 1 sedmino po fosforju. Svež krompir vsebuje razmeroma dosti vitamina C. Tako lahko jeseni, pri povprečnih 365 g krompirja dnevno, krijemo 3/4 potrebo po vitaminu C. Spomladi, ko je zelenjave malo in je draga, je krompir dragoceno dopolnilo za kritje potreb po vitaminu C. Razen tega vsebuje krompir še kar dosti vitaminov B1, B2 in niacina.

Pri pripravljanju krompirja skoraj ne moremo preprečiti izgub vitamina C, ker se v vodi izluži, je občutljiv za temperaturo in kisik iz zraka. Še največ hranilnih snovi in vitamina C ohranimo, če ga kuhamo v oblicah. Če pa kuhamo olupljen krompir, je važno, da ne stoji v vodi in da ga kuhamo ali dušimo le z malo vode.

Drobni nasveti

■ NOVE CVETLIČNE LONČKE potopimo za nekaj ur v vodo, s tem bomo spravile zrak iz njih in pore se bodo napolnile z vodo. Sicer bi kljub rednemu zalivanju vpili toliko vode, da bi rastline težko uspevale.

■ MADEŽE OD KRVI iz posteljnega in osebne perila pred pranjem dobro izmijemo z mrzlo vodo ali pa z blago salmijakovo vodo. Iz temnega blaga jih skrtamo potem, ko se posuše. Iz svilenih tkanin pa jih bomo najlažje odpravile v hladni slani vodi, ki smo ji dodale finega pralnega praška.

■ KISLO ZELJE bo obdržalo pri kuhanju svetlo barvo, če ga med kuhanjem pokrijemo s pergamentnim papirjem.

rumena. Če tehtate malce več kot je običajna teža za vašo starost in višino, potem tudi ne bo napak, če razen na barve pazite tudi na kroj. Pomembni so tudi vzorci in ni

sili, da bi nas s posebno nalogo poslali na ozemlje, ki so ga okupirali Francozi. Odgovor je prišel v obliki povelja: Potrebni smo v M. in ostati moramo v M. Podobno kot takrat, ko sem kot prostovoljec čakal v garnizonu W., se mi je tudi zdaj zadelo, da plesnim v zaledju medtem ko se drugi borijo zame.

Moja nestrpnost je postala še hušja, ko sem zvedel, da se je v odporiškem gibanju odlikovalo veliko mojih tovarišev in oficirjev iz bivšega korpusa prostovoljcev, posebej pa še poročnik Leo Albert Schlageter.

Ime Schlageter je bilo za pripadnike bivšega korpusa prostovoljcev kakor čarovna beseda. Schlageter je bil heroj iz Rige. Njegova neustrašenost ni poznala meja, bajeval se je povsod, kjer se je mogel. V Gornji Šleziji so ga poljske čete trikrat obkolile in trikrat se je prebil skozi obroč. Kakor smo zvedeli, se v Ruhru ni maral lotevati kretnic, ker se mu je ta naloga zdela prelahka, temveč je pred nosom francoskih stražarjev miniral železniške mostove. Šlo je, kakor je rad šegavo rekel, za »docela miroljubne namene.«

Dne 23. maja pa nas je pretresla strašna novica. Po razdiralni akciji na železniški progi Duisburg—Düsseldorf so Francozi aretirali in ustrelili Schlageterja. Nekaj dni pozneje mi je neka patriotska skupina, ki je sodelovala z našo stranko in je okrog sebe zbirala nekdanje pripadnike odreda Rossbach, sporočila, da je Schlageterja ovdial neki Francoz, učitelj Walter Kadow. Jaz in moja tovariša smo bili določeni, da ga likvidiramo.

Likvidirali smo ga v nekem gozdu blizu P. Pobili smo ga z gorjačami in truplo zakopali. Kmalu nato pa ga je policija našla, aretirali so nas in prišli smo pred sodišče. Vsi trije smo bili obsojeni na deset let ječe.

Kazen sem prestajal v kaznilnici D. Hrana je bila slaba, a poznal sem še slabšo, ko sem bil brezposelnik. S

nostjo pod pogojem, da vedo, kakšne barve so njihovi lasje, oči in polti.

Ko smo že pri barvi las, naj povemo še tole: modni kreatorji priporočajo temno-laskam vse tople barve, zlasti pa skupino oranžnih, rumenih in zelenih barvnih odtenkov. Svetlolaske naj segajo po blagu hladnih barv, kot tudi po pastelni barvni skali. Rjavolaske je dovoljena »zlata sredina«, medtem ko je rdečelaske strogo prepovedano izbirati oblačila toplih barv; segajo naj po pridruženih zelenih, temnih in neodrejenih barvnih tonih.

Ne oziraje se na to, ali glasujemo le za »svojo« barvo ali za njene odtenke, moramo poziti na harmonično ubranost celotnega našega videza. Če si ne smemo privoščiti svoje najljubše barve z ozirom na našo starost ali videz, potem si jo omissimo pri torbici, čevljih, pasovih, toda ne pri rutah in šalih, ki jih nosimo ob obrazu. Dokazano je, da lahko vsako barvo vzkladimo z drugimi, če smo našli njeno pravilno barvno »partnerko«.

Splošno mnenje, da krompir redi, velja le takrat, če ga jemo z veliko tekočine, mastnimi omakami, juhami in drugimi mastnimi dodatki. Krompir vsebuje torej vrsto hranilnih snovi, a maščob skoraj nič (0,1 g). Tudi kalorij vsebuje razmeroma malo, saj ima 100 g krompirja le 87 kalorij.

Poskusite!

SIROVA JUHA

10 dkg kruha, 1,5 l kostne juhe, sol, 10 dkg naribanega sira, zelen peteršilj, drobnjak, 2 žlici smetane.

Tenko narezan kruh kuhamo 1/4 ure v kostni juhi, nato oboje preležamo in solimo. Tik pred serviranjem dodamo nariban sir, smetano in sesekljan peteršilj ter drobnjak.

RIZEVA JUHA

3 dkg olja, 8 dkg riža, 1/2 drobne čebule, 1 dkg zelene, 1 koren, 1/2 dkg moke, malo muškatovega oreščka, zelen peteršilj, 2 žlici smetane.

Riž pražimo na olju, mu dodamo drobno zrezano čebulo, korenje in zeleno. Čez nekaj časa dodamo moko, jo prepražimo, jed zalijemo, osolimo in kuhamo 20 do 30 minut. Začinimo jo z muškatovim oreščkom in zelenim peteršiljem in tik pred serviranjem izboljšamo s smetano.

SKUTINE OMLETE

Testo: 30 dkg moke, 2 jajci, sol, 1/2 pecilnega praška, 4 dkg sladkorja, mleka po potrebi; mast za pečenje. Nadev: 6 dkg margarine, 2 jajci, 12 dkg sladkorja, lupina od 1/2 limone, 50 dkg skute, 1 dl smetane.

ZEMLJEVKA Z JABOLKI

7 dkg surovega masla, 6 dkg sladkorja, 1 rumenjak, 1/2 kilograma belega kruha, 1/2 l mleka, sneg iz enega beljaka; 1/4 kg jabolk in 8 dkg sladkorja ter cimet.

Surovo maslo umečamo s sladkorjem in rumenjakom, dodamo narezan in v mleku namočen kruh in nazadnje še sneg. V namazan pekač vrnemo polovico zmesi, jo potresemo z zrezanimi jabolki, posipamo s sladkorjem in cimetom, pokrijemo z drugo polovico zmesi in spečemo v pečici.

RETEŠ (PREKMURSKA MOČNATA JED)

Testo: 25 dkg moke, žlica olja, sol, mlačna voda. Nadev: 1/4 kg skute, 2 jajci, 2 dl smetane, 8 dkg sladkorja, 1/4 l mleka, maščoba za pekač.

Iz moke, olja, soli in mlačne vode napravimo vlečno testo. Čez pol ure ga na pomokanem prtu tanko razvlečemo, namažemo z nadevom, zavijemo in polijemo z vročim mlekom ter dobro zapečemo.

Nadev: Skuti primežamo jajci, smetano in sladkor.

paketi, ki sem jih dobival od zunaj, je še kar šlo. Kar se tiče dela — v glavnem smo ves čas na živalnih strojih šivali vojaške uniforme — moram reči, da je bilo neskončno lažje kakor tisto, ki sem ga bil poznal dotlej. Razen tega smo živali kar v celicah in zame je bilo veliko olajšanje, da sem lahko delal sam.

V urah sprehoda sem včasih slišal, kako se drugi zaporniki polglasno pritožujejo zaradi ravnanja ječarjev. Po mojem pa niso bili krivi samo ječarji, kajti moji odnosi z njimi so bili odlični. Sicer pa ni bilo nič posebnega glede tega: bil sem olikan in ubogljiv, nikoli nisem nič spraveval, ničesar zahteval, in vse, kar so mi veleli storiti, sem storil s skrajno natančnostjo.

V formularju, ki sem ga moral izpolniti ob vstopu v kaznilnico, sem zapisal, da sem »konfessionslos aber gottgläubig«. Zato sem se nemalo začudil, ko me je obiskal protestantski kurat. Najprej je izrazil obžalovanje, da sem se odpovedal vsaki veri. Potem je hotel vedeti, v kakšni veri sem bil vzgojen, in videti je bil zadovoljen, ko sem rekel, da v katoliški. Nato me je vprašal, če bi morda bral biblijo. Rekel sem, da bi, pustil mi je knjigo in odšel. Čez en mesec se je pastor znova prikazal v mojo celico. Vprašal me je, če sem že začel prebrati biblijo, in če sem v njej zasledil kaj zanimivega. Na obe vprašanji sem mu odgovoril pritrdilno. Nato me je vprašal, če se kesam svojega zločina. Odgovoril sem mu, da se nimam česa kesati, kajti Kadow je bil izdajalec in ubili smo ga iz ljubezni do domovine. Opomnil me je, da sme izdajalce kaznovati samo država. Umolknil sem, ker se mi je zdelo v okoliščinah, v kakršnih sem bil, pametneje zamočati, kaj menim o Weimarski republiki. Toda moj molk je očitno razumel, kajti žalostno je skimal z glavo, zrecitiral nekaj verzov iz psalma in odšel.

(Se nadaljuje)

ROZMAN SMILJAN:

Saj je bila vse le šala

Pri Sandrovih je razbil okno. Zato je bil tepen.

Mojci je raztrgal krilo, bil je zopet tepen.

Namesto v šolo je šel v gmajno. Tako prijetno je bilo. Doma pa je bil tepen.

Šel je v kino. Bil je tepen.

Vedno je bil tepen. Vse do spomladi.

Takrat je bilo prijetno toplo. Veliko okno je gledalo na vrt. Svetel kvadrat se je lomil na robovih stolov, mize in segel do vrat. Sedel je sredi kuhinje za mizo z velikim krožnikom pred seboj. Noge so mu visele v zraku. Brado je skoraj namakal v krožnik. Njegov oče se je sprehajal od okna do vrat. Senca je potovala čez njega, mizo in stol. Ko se je pri oknu oče obrnil, se je zopet vračala čezenj.

Imel je rad lečo. V roki je vrtil žlico. Ni mogel jesti. Zdelo se mu je, da so mu usta zlepljena in da bo zdaj zdaj zajokal. Vrtil je žlico v roki, potem jo je dvignil in opazoval, kako so polzela zrna po žlici in padala v krožnik.

»Le jej! Nič ti ne bo pomagalo, če paseš mulo.«

Žlica je zaryl globoko v lečo. Vedel je, da ne bo nič pomagalo. Nikoli ni nič pomagalo. Mati je vse povedala očetu. Vse od začetka do kraja.

Štirje koraki k oknu, štirje do vrat... Deska pri vratih je škripala.

»Ata, glej hišo!« je rekel Miha.

»Vidim,« je rekel oče.

Zameril je bratu, ker je govoril tako prijazno z očetom. Zasovražil je mater, ki je očetu vse zatožila. Ona je vsega kriva. Če bi ne povedala, bi bilo vse v redu. Ne bi bil tepen. Zakaj je le morala vedno zatožiti. Če bi ne tožila, bi bilo vse v redu.

»Kaj si zopet naredil?« je vprašal oče.

»Nič,« je rekel.

»Zopet lažeš.«

»Saj nisem nič.«

Štirje koraki k oknu, štirje do vrat. Deska pri vratih je škripala.

Strmel je v krožnik. Zaželel si je, da bi bilo vse to mimo. Zaželel si je, da bi oče prišel k mizi in rekel: »Zakaj si le to naredil, Drejc? Saj ne boš več kaj takega naredil, Drejc?« On bi mu obljubil. Prav gotovo bi mu obljubil. Nikoli več bi ne naredil nekaj takega. Potem bi pojedel lečo, ki jo ima tako rad.

Koraki so utihnili. Ozrl se je kvišku. Oče je stal pred njim, zdel se mu je velik prav do stropa. Zdrsnil je s stola pod mizo in si zakril glavo z rokami.

»Pridi ven!« je rekel oče. Stal je pred očetom.

»Daj, poveži mu njegove stvari,« je dejal oče materi.

Vstala je in odšla v sobo.

»Vsega je bilo dosti. Grajal sem te. Tepel sem te. Nič ni pomagalo. Vsega je bilo dosti. Med tuje ljudi boš šel. Vzel boš svoje stvari in šel med tuje ljudi,« je rekel oče.

Zagledal se je v rob očetovih hlač in v madež ob levem žepu. Oddahnil se je. Sedaj je vedel, da ne bo tepen. Ne danes in nikoli več, ker gre v svet. Tam ga ne bo nihče tepel in tudi tožil ga ne bo.

Mati je prišla iz sobe z belo culo v rokah. Obrnila se je k možu: »Kosilo naj poje.«

»Pojej kosilo!« je rekel oče.

Ni mu bilo za kosilo. Bilo ga je strah. Hrana je bila skoraj mrzla. Silil se je in jedel počasi.

Pojedel je vse. Potem je očistil krožnik s koščkom kruha, kakor je bila njegova navada. Sedel in čakal.

»Si pojedel?« je vprašal oče.

»Sem,« je rekel.

»Potem vzemi culo, iti moramo. Še mamozdravi.«

Vzel je culo. Še enkrat je zajel s pogledom vso kuhinjo. Njej ni dal roke. Tudi pogledal je ni.

Šli so skozi temno vežo in se ustavili pred vrati na soncu.

»Proti Stari vasi!« je rekel oče.

Ulica je bila prazna. Na koncu Radohove so se igrali otroci. Na oknu sosednje hiše se je grel maček.

Šel je z veliko culo na rami. Želel je, da bi bil čimprej izven mesta. Bal se je, da bi ne srečal kakega znanca in da bi ga ne zagledali otroci. Vedel je, da bi takoj prihiteli in prodajali zijala. Potem bi jutri govorila cela šola in celo mesto. Mor-da bi celo v časopisih pisalo.

»Počasil!« je zaklical oče.

Ni mu odgovoril. Začel je skoraj teči. Hotel je biti sam, čisto sam. Občutil je v sebi nekak ponos, da dela nekaj, kar drugi otroci ne delajo, kar so delali otroci samo v starih časih, v pravljicah, ko so odhajali od doma tepeni in revni, potem pa so se vračali čez leta bogati in veseli. Matevž je premikastil velikana in rešil kraljestvo. Dobil je za ženo princesko z zlatimi lasmi, z belim krlom do tal in z zlato verižico okoli vratu. In Ivan, ki je znal tako dobro jahati, Ivan, ki ga je čakala kraljična na balkonu, v modrem plaščku, vezanem v zlato. Z belim robcem v rokah. Spomnil se je Miha, ki je odšel v Ameriko. Pozneje je postal bogat mož. Imel je kočijo, hiše in ladje. Mihec z okroglim cilindrom, s frakom in z belimi rokavicami. Tudi Miha so nekoč odgnali, kakor odganjajo njega. Tudi on se bo nekoč vrnil. Vrnil se bo s kočijo. Ne s kočijo. Z velikim rdečim avtomobilom, s takim, ki ima dvignjeno streho.

Cesta je bila ozka. Srečal je voz s senom. Moral se je umakniti čisto v jarek. Po glavi ga je božalo seno. Vdihal je vonj sena. Spomnil se je Bornikovega travnika in skednja v predmestju.

»Hijo!« je zavpil voznik.

Prišel je do ovinka. Sedaj je bila cesta ravna vse do Stare vasi. Ravna, na vsaki strani ceste jablane v cvetu.

Zvečil je slamko.

Sonce je bilo visoko in toplo.

Z velikim rdečim avtomobilom se bo pripeljal. S takim, ki ima odprto streho. V »Evropo« bo šel. Tam ga bodo vprašali po imenu. »Marnov Drejc,« bo rekel. Vrtar ga bo vpra-

nov Drejc je prišel, Marnov Drejc je prišel!« Prišli bi k njemu še mati, oče, sošolci in znanci. Mati bi zajokala in rekla: »Oh Drejc, saj nisem tako hudo mislila.« Zajokal bi še oče in rekel: »Drejc, oprosti nam, kljub temu smo te imeli radi.« Vsi bi jokali od veselja. Potem bi naredil pojedino. Jedli bi same dobre stvari. Mami pa bi rekel, da mu naredi lečo, ki jo ima tako rad. Tam bi bila tudi Pretnarjeva Meta. Čakala ga bo. Zadnjič mu je rekla, da ga bo čakala. Domenila sta se, da se bosta poročila, ko bosta velika. Pretnarjeva Meta, ki je vedno vse tako znala v šoli, ki je imela vedno tako lepo obleko. Ne-koč ji je Mirnikov Tine polil lepo obleko s črnolom. Zanalasč ji jo je polil in ji rekel, da je Meta Trompeta. Takrat sta se s Tinotom strela. Tine je nosil tri dni bunko nad levim očesom, njega pa je preklestil oče doma. Toda Metka ga je imela od takrat rada. V igri, ki so jo igrali v šoli, je bila ona princesa, on pa je bil navaden medved, ki ji je prinesel jabolko. Princ je bili Gruntarjev Miran in najrajši bi mu primazal eno, tako je bil zaradi tega jezen nanj. Potem mu je Metka rekla, da ima njega najrajši, pa čeprav je samo navaden medved. Meta z zlatimi lasmi. Od Mete bi se moral posloviti. Meti bo težko. Jokala bo. Jesti ne bo mogla in v šoli prvič ne bo znala. Potem ji bo pisal, naj ne joče, da bo vse dobro in naj ga čaka. Prav gotovo ji bo pisal.

Obrnil se je. Daleč zadaj na cesti je videl očeta in brata. Bila sta čisto majhna, da se je nehotе zasmel ob zamisli, kako se ga je doma bal. Daleč za njima je bilo mesto z žarečimi strehami in zvoniki. Oče mu je mahal. Ni ga hotel počakati.

Prav gotovo bo pisal Meti. Le kje bo služil? Gotovo bo pasel krave. Saj mu je oče vedno pravil, da bo dober le za pastirja. Če je dober samo za pastirja, bo res dober pastir. Denar bo hranil. Poslal bo nekaj Meti. Nič ne bo pisal od koga. Ona

Smeh stoletij

Bogati in naduti Beethovnov brat je poslal skladatelju no-voletno vožilo. Na katero se je mož podpisal: »Johann van Beethoven, lastnik posestva».

Slavni glasbenik mu je karto vrnil, potem ko je na njeno zadnjo stran pripisal:

»Ludwig van Beethoven, lastnik možganov.»

Schopenhauer se je zapletel v pogovor z možem, ki je nad-vse hvalil razumnost svojega psa. Mož je nazadnje dejal:

»Seveda, govoriti ne zna, vendar nisem še nikoli videl pa-metnejše živali. Prepričan sem, da ve prav toliko kot jaz.»

»Hm, to vam rad verjamem, samo to ni noben dokaz za njegovo bistrost.»

Nemški cesar Wilhelm I. je bil na lovu pri knezu Stohlbergu. Po končanem lovu so izročili cesarju osemindvajset kosov div-jadi, češ da je to on ustrelil.

Cesar je smehljaje se dejal:

»So nasvetu stvari, o katerih človek niti ne sanja. Ustrelil sem torej osemindvajset divjadi, a zjutraj sem vzel s seboj samo enaindvajset nabojev!«

Richard Wagner, eden največjih nemških umetnikov, je ne-koč na prošnjo svojega znanca sprejel v orkester začetnika-po-zavnista. Pri prvi skušnji pozavnist ni začel pravočasno igrati. Wagner je potrpežljivo še dvakrat začel vajo, toda obakrat je bil pozavnist prepočasen. Tedaj se je slavni glasbenik razhudit in vzkliknil:

»Zaboga, če ste začetnik, zakaj vendar ne začnete!«

Meta bo že vedela, da je od njega. Kaj pa če bo bolan? In ko bo zima in mraz? Vedno ne bo tako lepo, kakor sedaj. Če bo bolan in če bo umrl? Pisali bodo domov, da je umrl. Jokali bodo. Zal jim bo, da so ga odgnali od doma. Nekdo bo prišel in rekel: »Vi ste krivi, da je umrl. Vi sami ste ga odgnali od doma.« Vsi ljudje bodo vpili, da so sami krivi, da je umrl. On pa bo ležal v krsti z zaprtimi očmi. Ne bo jokal. Stisnje-ne ustnice bo imel. Bled bo kakor vosek in krsta bo zabita z velikimi žebli. Ljudje bodo vpili: »Sami ste krivi, sami ste krivi!« Oče in mati bosta jokala. Kladivo bo tolklo po žeblih, da se bo tresla krsta in on v beli srcaji in v papirnatih čevljih. Potem ga bodo nesli na pokopališče. In pokopali. Jokali bodo. Tudi Meta

Videl je sebe v krsti. Hodil je po-časi in jokal, da so mu solze tekle po licih in padale na jopič. Videl se je čisto blizu in razločno, kako leži v krsti, videl je Meto in brata in mater in ljudi, ki vpijejo.

Cula ga je težila. Srečaval je ljudi. Nič več ga ni bilo sram joka. Za-sovražil je očeta in mater. Zazdelo se mu je, da bi morala biti kaznova-na. Moral bi ju bog kaznovati, ker ga je mati tožila in oče tepel. Bil je prepričan, da ni tako slab, da je prav tak, kakor Ivan, Branko, Tonč in drugi. Zasovražil je očeta in mater. Želel je, da bi se jima nekaj zgodilo, nekaj slabega in da bi se vse to ma-ščevalo.

Hodil je po robu ceste. Kamen v čevlju ga je žulil. Jokal je na glas. Zdelo se mu je, da mu bo tako laže. Pred njim je bila vas. Zvonik. Na travniku krave. Štirje psi so se podili po cesti.

Zadaj ga je klical oče. Spredaj vas, psi. Jokal je. Cula je bila težka.

Oče in brat sta ga dohitela. »Še do tiste kapelice.«

»Saj ni treba,« je jokal.

»Le pojdimol!«

Stali so pred kapelico. Marija z Je-zusom je zrla otožno v polje. Na desni roki sta ji manjkala dva prsta. »Lepo poklekni in pomoli. Tukaj se bomo poslovili.«

»Nočem.«

»Pomoli, sem rekel.«

Sovražil je očeta in bal se ga je. Pokleknil je na kamnito stopnico in molil:

»Oče naš, kateri si v nebesih, kaz-nuj ata in mamoz. Naj ju nekdo tepe, kakor sta mene tepla. Daj nam dan-es naš vsakdanji kruh. Mami naj se strgajo nogavice in naj ji ukradejo perilo, kakor zadnjič. Pridi k nam tvoje kraljestvo. Ata naj si zvije no-go, kot letos pozimi. Miha pa naj bo zdrav, ker Miha ni nič kriv, ker je majhen. Amen. Sedaj naj moli sam, če se mu ljubi. Amen.«

Stal je pred kapelico. Dvignil je culo in jokal.

»Poslovi se od bratca,« je rekel oče.

Dal je Mihi roko. Tudi Miha je jokal.

»Se boš poboljšal?« ga je vprašal oče.

Molčal je in jokal.

»Če boš priden, ostani za zdaj doma.«

Jokal je.

»No ali boš priden?«

Jokal je in pokimal.

»Pusti culo in teči domov po vo-ziček za Miho.«

Tekel je, kolikor je mogel.

Oče je gledal za njim in mislil: »Kako čudno. Čisto resno je vzel, jaz pa sem ga mislil samo malo pre-strašiti.«

Tekel je kolikor je mogel. Ni čutil v čevlju kamna. Brisal si je solze in se smejal. Smejale se je ves srečen. Zdelo se mu je, da je oče zelo, zelo dober.

DANIELLE VERNON:

Mala igra z ljubeznijo

Marija je imela lepo trosobno stanovanje. De-narnih skrbi ni poznala. Njen mož je bil marljiv, ljubezniv in zvest. Več si skoraj ni mogla želeli.

Vsaka žena na njenem mestu bi bila zadovolj-na, kajti Marija je poleg tega, da je bila čila in zdrava, imela v banki tudi čedno vsotico prihran-kov. Kljub temu ni bila srečna. Vse te dobrine si je pridobila brez večjega napora in zato ni znala ceniti naklonjenosti usode.

Peter ni bil samo postaven mož, temveč je bil tudi nadpovprečno pameten. Nekoliko mesecev je mirno dopuščal, da ga je žena prištevila k hiš-nemu inventarju, kot na primer klavir ali sesalec za prah. Nekega dne pa se je njeni brezbriznosti energično uprl.

Začelo se je s tem, da je tega dne izredno raz-položen prišel domov. To je opazila celo Marija in ga je vprašala: »Menda ti je danes uspela posebno dobra kupčija?«

Peter je zmajal z glavo: »Ne, zakaj?«

»Ker si dobre volje.«

»Nasprotno,« je odvrnil Peter, »nimam razloga, da bi bil vesel. Ob devetih zvečer moram pris-stvovali seji!«

Marija ga je iznenadeno pogledala: »Ob de-vetih zvečer?«

»Da,« je prikimal Peter in nervozno pogledal

na uro. »Saj bo večerja kmalu pripravljena, kajne?«

Večerjal je molče in zamišljeno, nato pa je naglo vstal odšel v kopalnico. Skrbno se je obril in si privoščil tudi prho.

Medtem je Marija krlačila njegov suknič. Pri tem opravilu je v žepu odkrila dve vstopnici za ob devetih zvečer.

Marija je molče vtaknila vstopnici nazaj v žep sukniča. Tudi ni nič pripomnila, ko se je Peter ob enih ponoči vrnil domov in je na njegovi srcaji opazila sledove rdečila. Marija je molčala. Molčala je, ker se je prestrašila, da bo izgubila svojega ljubljenega moža, ki je postal nenadoma tako zanimiv.

Zato tudi ni nikoli zvedela, da se je Peter pet-najst minut pred devoto pred vhomom v gledali-šče sestal s svojim prijateljem Amerikom in njego-vo ženo ter jima predal obe vstopnici.

Peter je nato sedel v kavarni in bral časopise, kasneje pa se je do enih sprehajal po mestu. Preden je pri povratku odklenil vežna vrata, je nekoliko pomazal svojo srcajo z rdečilom, ki ga je kupil popoldne. Rdečilo je nato skrbno vrgel skozi mrežno odprtino kanala.

Odslej se Peter ni več pritoževal, da je Marija brezbrizna do njega.

šal: »Kaj niste v sorodu z Marnovi-mi iz našega mesta?« »Sem,« bo re- kel. »Njihov sin sem. Kaj me ne po-znate?« »Ne, ne poznam.« »Dolgo že nisem bil tukaj.« »Jaz sem Pintar-jev Jaka. V šolo sva skupaj hodila.«

»Ah, Pintarjev Jaka, ki me je hotel obesiti, ko smo se igrali ravbarje in žandarje.« »Prav tisti.« Objela bi se. Jako bi imel še vedno rad, čeprav ga je takrat hotel obesiti. Potem bi Ja-ka hitel skozi mesto in vpil: »Mar-

bo že vedela, da je od njega. Ko bo prihranil dosti denarja, bo šel v Ame-riko. Kakor Mihec.

Na cesti so se bleščale luže. Culo je naslonil na ograjo mostu. Voda pod mostom je bila globoka. Jata rib je mirno polzela proti sredini. Most je metal čez tolmun raztegnjeno senco. V sencii so hrbiti rib postali temni. Iz-ginili so pod mostom.

Zadaj ga je klical oče. Ni ga hotel počakati.

bo tam. Vpili bodo: »Vi ste krivi, sami ste krivi!« Postavili bodo spome-nik. Na spomeniku bo pisalo: »Tu-kaj počiva naš ljubljeni sin Marn Drejc. Naj mu bo zemljica mila!« Rože bodo. Na Vse svete sveče. Ro-že. Potem ga bodo pozabili in ne bo nič več sveč in nič več rož. Na po-grebu bi vpili: »Sami ste krivi, sami ste krivi!« V krsti bi odmevalo. Vse bi odmevalo. Le on bi bil tih. Tako tih, kakor še nikoli.

Obdelovanje zemlje pred 14.000 leti

Po šestih letih raziskav ob Nilu v zgornjem Egiptu skorajda ni več dvoma, da so živeli prvi znani obdelovalci zemlje na tem področju že pred 14.000 leti. Tega mnenja so na egiptovski upravi za starine na podlagi najdb, ki jih je zbrala skupina ameriških, poljskih in egiptovskih arheologov.

Izkopanine ocenjujejo strokovnjaki kot zelo pomembne, kajti doslej je splošno veljalo, da je treba iskati sledove v svetovnem merilu najstarejših polj pri Jerihu, v Iraku in v Turčiji, kjer so davni zemljani obdelovali zemljo pred 9800 leti.

Mednarodna arheološka skupina je izkopavala predvsem pri zgornjeegiptovskih vaseh Toška, Esna in Edu na zahodnem bregu Nila med Luxorjem in Asuanom. Zlasti zanimive so najdbe v bližini starega vodnjaka pri Toški. Med drugim so izkopali več tisoč kosov orodja in orožja iz kremenca, in sicer tudi nazobčane pripomočke za mletje žita. Ugotovili so, da gre za predmete, stare 14.000 let.

V zemlji so našli ostanke rastlin, ki lahko uspevajo le v hladnejših vremenskih razmerah. Po tem raziskovalci sklepajo, da so bile povprečne temperature v zgornjem Egiptu pred 14.000 leti kakih 10 stopinj Celzija nižje, kot so zdaj. Verjetno je bila takrat tudi nilska voda za tri stopinje hladnejša. Spričo tega se strokovnjakom zdi povsem mogoče, da je tam uspevalo žito.

Izkopali so tudi okostja več tisoč živali, in sicer krav, hijen in nilskih konj, 14.000 let stare rastlinske ostanke pa so našli na vsem raziskovalnem področju. Zanimivo pa je, da nikjer niso našli sledov človeških bivališč, iz česar sklepajo, da so takratni prebivalci zgornjega Egipta morali živeti v votlinah in drugih zelo preprostih bivališčih.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 10.00, 12.30, 16.45, 20.00, 22.00.
Dnevne oddaje: 5.55 Kmetijska oddaja — 6.05 Pregled sporeda — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pozdrav nate — 10.03 Za gospodinje — 11.00 Roman v nadaljevanjih — 12.45 Oddaja za podeželje — 13.05 Opoldanski koncert — 14.00 Razglasi — 15.00 Posebej za vas — 16.00 Glasba zate — 16.55 Kulturna poročila — 18.30 Odmev časa — 19.00 Šport in glasba — 20.10 Deželna poročila — 22.10 Pogled v svet.

Sobota, 8. 4.: 6.05 Oddaja zbornice kmetijskih delavcev — 8.05 Domači vrh — 8.45 Domača književnost — 14.15 Pozdrav nate — 15.30 Slepici iz San Marca, roman — 16.00 Poznaš Korosko — 17.00 Popoldanski koncert — 18.00 Kulturni razgledi — 18.20 Glasba za delopust — 19.30 Srečanje — 20.20 Orkestralni koncert — 21.20 Komorna glasba.

Nedelja, 9. 4.: 8.05 Kmetijska oddaja — 9.00 V čaru glasbe — 10.30 Zveplena kopalnica pri Mantmorenciju — 11.00 Popoldanski koncert — 12.45 Ogledala Mestnega gledališča — 13.00 Orkestralni koncert — 13.45 Iz domačih krajev — 14.30 Pozdrav nate — 18.00 Koncert narodnih pesmi — 19.00 Nedeljski šport — 20.10 Heinz-Peter, usodna tragedija — 21.15 Poljub.

Ponedeljek, 10. 4.: 8.15 Kopaljški zdravnik dr. Gräsler, roman — 8.45 Ljudska glasba iz vseh dežel — 15.15 Komorna glasba — 15.45 Koroski knjižni kotiček — 17.00 Zaradi dopusta zaprto, hoteli med sezonami — 19.30 XY ve se — 20.20 Vsakdanji problemi — 20.35 Kribbel-krabb — 21.20 Koncert narodnih pesmi.

Torek, 11. 4.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 15.30 Pomlad prihaja — 15.45 Mladi bobnar, pripovedka — 17.00 V koncertni kavarni — 18.15 Koroske založbe v službi znanosti — 19.30 Hit-zvezde sveta — 20.20 Malo mesto, igra — 21.20 Pesem za lahko noč.

Sreda, 12. 4.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 15.30 Sadobna zborovska glasba — 15.45 Puberletne krize — 17.00 Zlato rokodelstvo — 18.00 Cetrt ure mesne uprave — 18.15 Ljubezan pride z naba — 19.30 Srečanje — 20.20 Orkestralni koncert.

Četrtek, 13. 4.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 15.15 Ura pesmi — 15.45 Koroski avtorji — 17.00 Dunaj ima vedno sezono — 18.00 Delavska oddaja — 18.15 Kdo ne vidi rad svoj domači kraj — 19.30 XY ve vse — 20.20 Skupna korosko-štajerska oddaja — 21.00 Zveneča alpska dežela.

Petek, 14. 4.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 15.15 Komorna glasba — 15.45 Pogovor o umelnosti — 17.00 V koncertni kavarni — 18.00 Iz deželnega izobraževalnega načrta — 18.15 Koroski zbori — 19.30 Dobro znano, znano dobro — 20.20 Pomlad je prišla.

OGRAJE iz aluminija za vrt in okrog doma

Podjunska trgovska družba bratje Rutar & Co.

Dobro vas - Eberndorf
A 9141 tel. (0-42-34) 281

II. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 10.55, 13.00, 15.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje: 6.40 Jutranja opazovanja — 7.20 Jutranja gimnastika — 11.00 Veseli ob enajstih — 11.45 Za avtomobiliste — 14.50 Razglasi — 16.30 Koncertna ura — 17.10 Kulturna poročila — 17.50 Kaj slišimo danes zvečer — 22.10 Pogled v svet.

Sobota, 8. 4.: 6.20 Govori Fritz Schilling — 9.00 Dobrodošli v Avstriji — 9.20 Gospodarstvo za vsakogar — 11.30 Odmev iz Avstrije — 14.00 Tehnični razgledi — 14.15 Iz hleva za konjičke — 15.30 Orkestralni koncert — 17.10 Koncert na Irgu — 19.10 Oddaja zveznega koncerta — 19.30 Nepopalni vrtnar — 19.55 Virtuozni dvojni klavir — 20.15 Avstrijska hiparada.

Nedelja, 9. 4.: 8.15 Kaj je novega — 9.10 Ogledala domačega tiska — 11.15 Velikonožne slavnostne igre v Salzburgu — 13.10 Za avtomobiliste — 14.30 Kapaljški zdravnik dr. Gräsler, roman — 15.00 Ljudstvo in domovina — 15.45 Kakor bi bilo nekaj od mene — 17.10 Opera scena — 18.00 Magazin znanosti — 18.30 Nazaj v šolsko klopo — 19.30 Glasbeno svetovno gledališče — 21.00 Iz kataloga za suite.

Ponedeljek, 10. 4.: 6.20 Odkrito povedano — 9.35 Svaritve velikih mojstrov — 13.30 Victor de Sabala —

15.35 Peter Kreuder in Heinz Sandauer pri 2 klavirjih — 16.00 Otroška ura — 17.15 Iz raziskovalnega dela naših visokih šol — 17.30 Upanje in izpolnjenje — 19.30 Koncert — 21.10 Dobro razvedrilo.

Torek, 11. 4.: 6.05 Preden odidete — 6.20 Oddaja zvezne gospodarske zbornice — 9.35 Svaritve velikih mojstrov — 13.30 Pomembni orkestri — 14.35 Zborovske skladbe — 15.35 Lepa pesem — 16.00 Zenska oddaja — 17.15 Iz raziskovalnega dela naših visokih šol — 17.30 Rojstvo Helene — 19.30 Poznaš svet — 20.30 Glasbene šarade — 21.30 O tem lahko govorimo.

Sreda, 12. 4.: 6.05 Odkrito povedano — 9.35 Svaritve velikih mojstrov — 13.20 Teden pri združenih narodih — 13.30 Za prijatelja opere — 16.00 Otroška telovadba — 16.15 Otroci, pojemo za vas — 17.15 Iz raziskovalnega dela naših visokih šol — 17.30 Domači zdravnik — 20.00 Vseh devet.

Četrtek, 13. 4.: 6.05 Preden odidete — 6.20 Oddaja delavske zbornice — 9.35 Svaritve velikih mojstrov — 13.20 Dunajsko koncertno ogledalo — 13.30 Glasbeni fejtton — 14.15 Pomembni orkestri — 15.35 Lepa pesem — 16.00 Zenska oddaja — 17.15 Iz raziskovalnega dela naših visokih šol — 17.30 Sredi popoldne — 19.30 Magazin za mladino — 20.30 Operetne melodije — 21.15 Premagani zmaga.

Petek, 14. 4.: 6.05 Oddaja zvezne gospodarske zbornice — 6.20 Oddaja delavske zbornice — 9.35 Svaritve velikih mojstrov — 13.30 Za prijatelja opere — 14.10 Komorna glasba — 15.35 Zabavni zvoki iz Avstrije — 16.00 Praznik godnih živali — 17.15 Iz raziskovalnega dela naših visokih šol — 17.30 Z Yorickovega polovanja — 19.30 Abel, kje je tvoj brat — 21.00 Operetna glasba.

Slovenske oddaje

Sobota, 8. 4.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

Nedelja, 9. 4.: 7.30 Duhovni nagovor — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in vaščimo.

Ponedeljek, 10. 4.: 14.15 Poročila, objave, pregled sporeda — Za našo vas — 18.00 Pri klavirju Marijan Lipovšek.

Torek, 11. 4.: 14.15 Poročila, objave — Športni mozaik — Koroska kulturna panorama.

Sreda, 12. 4.: 14.15 Poročila, objave — Kar želite, zaigramo.

Četrtek, 13. 4.: 14.15 Poročila, objave — Pogled v zakladnico slovenske komorne glasbe.

Petek, 14. 4.: 14.15 Poročila, objave — Od petka do petka — Iz ljudstva za ljudstva.

RADIO LJUBLJANA

oddaja na srednjem valu 327,1 — 257 — 212,4 m. UKV frekvenca 88,5 — 90,1 — 92,1 — 94,1 — 96,4 — 96,5 97,7 — 98,9 MHz.

Poročila: 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 19.30, 22.00, 23.30.

Dnevne oddaje: 5.15 Svelujemo vam — 5.30 Dakler ne kupite časopisa — 6.15 Napolki za domače turiste —

6.25 Informativna oddaja — 6.15 Danes za vas — 7.05 Telesna vzgoja — 7.45 Pregled sporeda — 7.50 Oddaja za ženo — 8.05 Glasbena matineja — 11.00 Turistični napolki za tuje goste — 12.30 Kmetijska oddaja — 13.15 Obvestila — 13.30 Priporočajo vam — 16.00 Vsak dan za vas — 19.00 Lahko noč, otroci — 19.15 Glasbene razglednice.

Sobota, 8. 4.: 9.40 Iz albuma skladb za mladino — 10.15 Crne maske, izvlečki — 10.40 Novost na knjižni polici — 11.15 Za vsakogar nekaj — 12.10 Pravkar pripelo — 12.40 Suita za godala — 14.05 Koncert po željah poslušalcev — 15.30 Iz arhiva komornega zbora RTV Ljubljana — 17.35 Portreti mladih — 18.15 Izbrane strani iz svetovne solistične in ansambelske glasbe — 18.50 5 knjižnega Irga — 20.20 Spoznavajmo svet in domovino — 21.30 Vedri zvoki — 22.10 Oddaja za naše izseljence.

Nedelja, 9. 4.: 7.30 Za kmetijske proizvajalce — 8.06 Pikapoloneček, otroška igra — 9.05 Voščila — 10.00 Se pomnite, tovariši — 12.05 Voščila — 13.30 Nedeljska repertoarja — 14.00 Iz narodne skrinje — 15.05 V svetlu operetnih melodij — 15.35 Humoreska tedna — 16.00 Nedeljsko športno popoldne — 18.00 Med koncerti in simfonijami — 20.00 Palujoča glasbena skrinja — 21.00 Zlata palica iz Parme.

Ponedeljek, 10. 4.: 8.55 Za mlade radovedneže — 9.45 Cicibanov svet — 10.15 Moskovski komorni orkester — 10.35 Poprovo zrna, podlistek — 11.15 Orkestralna glasba — 12.10 Slovenski pevci zabavnih melodij — 12.40 Holandski pihalni orkestri — 14.35 Voščila — 15.30 Marijanski komorni zbor — 17.05 Operni koncert — 18.15 Izbiramo popevko in glasbo za ples — 18.45 Družba in čas — 20.00 Koncert zbora in orkestra Slovenske filharmonije.

Torek, 11. 4.: 9.25 Slovenske narodne — 9.40 Iz glasbenih šol — 11.15 Kaleidoskop plesnih zvokov — 12.10 Ansambel Borisa Kovačiča in Rudija Bardorferja — 12.40 Klavirska glasba — 14.05 Pet minut za novo pesmico — 15.40 V terek nasvidenje — 17.05 Orkester RTV Ljubljana — 18.15 Iz naših relednih postaj — 18.50 Na mednarodnih križpoltih — 20.00 Nastop zbora „Slava Klavira“ — 20.20 Mala nočna glasba, radijska igra.

Sreda, 12. 4.: 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.45 Hišica iz kock, glasbena pravljica — 10.45 Clovek in zdravje — 11.15 Cin, čin, čin drežnica — 12.10 Jugoslovanski pevci zabavnih melodij — 12.40 Valpurgina noč — 14.35 Voščila — 15.30 Pianist Igor Deklava — 17.05 Mladina sobi in vam — 18.15 Iz naših študiov — 18.45 Naš razgovor — 20.00 Lepa Vida, opera.

Četrtek, 13. 4.: 9.25 Špijarske narodne pesmi — 9.40 Pet minut za novo pesmico — 10.15 Iz Mozartovih oper — 11.15 Sprehod z velikimi orkestri — 12.10 Igračo domači ansambli — 12.40 Med našimi pesnetki iz solistične glasbe — 14.05 Pisana orkestralna paleta — 15.30 Zvočni razgledi — 17.05 Turistična oddaja — 18.15 Iz opere „Falstaf“ — 18.45 Jezikovni pogovori — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Literarni večer.

Petek, 14. 4.: 8.55 Pionirski tednik — 10.15 Klavirske skladbe — 10.35 Poprovo zrna, podlistek — 11.15 Popravke na lekačem Iraku — 12.10 Sovjetski zabavni ansambli — 12.40 Domače pihalne zgodbe — 14.35 Voščila — 15.40 Mladinska oddaja — 17.05 Peikov simfonični koncert — 18.15 Klasični zabavne glasbe — 18.50 Kulturni globus — 20.00 Zbor Slovenske filharmonije — 20.20 Teden tujih znanjopolitični pregled — 20.30 Slovenska orkestralna glasba — 20.45 Dobimo se ob isti uri — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakah.

RADIO TRST

oddaja na valu 306,1 m ali 980 Kc/sek. Frekvenca 98,3, 96,1 in 100,5 MHz.

Poročila: 7.15, 8.15, 11.30, 13.15, 14.15, 17.15, 20.15, 23.15.

Dnevne oddaje: 14.15 Dejstva in mnenja — 20.00 Šport.

Sobota, 8. 4.: 12.10 Tržaške ulice in trgi — 15.00 Glasbena oddaja za mladino — 16.00 Volan — 16.20 Pregled italijanske dramatične — 18.30 Retrospektiva jazza — 19.10 Družinski obzorik — 20.35 Teden v Italiji — 21.00 Za smeh in dobro voljo.

Nedelja, 9. 4.: 8.30 Kmetijska oddaja — 11.15 Za najmlajše — 13.00 Odmevi v naši deželi — 15.30 Ožgana greda, drama — 18.30 Sadobne črtice in novele — 20.30 Iz slovenske folklore.

Ponedeljek, 10. 4.: 12.10 Liki iz naše preteklosti — 18.00 Odvečnik za vsakogar — 19.00 Tržaški pripovedniki — 21.00 Kulturni odmevi.

Razen manjšega števila jabolčnih, hruševih in češpljevih drevesc po normalni ceni oddaja po znižanih cenah orehe, češplje, slive, maravdeljne, ribeze, kosmulje in vinske trte

DREVESNICA POLZER PRI ST. VIDU V PODJUNI

Gradnja stanovanj V POSAMEZNIH DEŽELAH EVROPE

V letu 1965 je bilo v evropskih deželah zgrajenih skupno 5,5 milijona stanovanj, kar je za 53.000 več kot leto prej.

Evropsko povprečje znaša 8 novih stanovanj na vsakih lisoč prebivalcev, podatki za posamezne dežele pa so naslednji: Švedska 12,5, Švica 10,1, Zahodna Nemčija 10, Sovjetska zveza 9,5 itd.

V primerjavi z letom 1964 se je leta 1965 število novih stanovanj razmeroma najbolj zvišalo na Irskem, namreč za 31,3 odstotka; na Nizozemskem za 13,7 in v Franciji za 11,6 odstotka. V Italiji so sezidali leta 1965 za 14,4 odstotka manj stanovanj kot leto poprej, v Vzhodni Nemčiji za 11 in v Zahodni Nemčiji za 5,1 odstotka manj kot v letu 1964.

Torek, 11. 4.: 12.00 Iz slovenske folklorne — 17.00 Italijanska po radiu — 18.30 Iz koncertov radia Trst — 19.10 Ploče za vas — 19.30 Zvoki, uglašeni na temo — 20.35 Werther, lirski drama.

Sreda, 12. 4.: 12.00 Pomenek s poslušalkami — 18.00 Na vse, toda o vsem — 18.30 Koncert v sodelovanju z deželnimi glasbenimi ustanovami — 19.10 Higiena in zdravje — 20.35 Simfonični koncert.

Četrtek, 13. 4.: 12.00 Za smeh in dobro voljo — 17.20 Italijanščina po radiu — 18.30 Sodobni italijanski skladatelji — 19.00 Pisani balončki — 20.35 Lepa Klavdija, radijska drama — 22.45 Slovenski solisti.

Petek, 14. 4.: 12.10 Med tržnimi stojnicami — 18.00 Ne vse, toda o vsem — 18.30 Slovni solisti v Trstu — 19.10 Moj prstičias — 20.35 Gospodarstvo in delo — 21.00 Koncert operne glasbe.

TELEVIZIJA AVSTRIJA

Sobota, 8. 4.: 17.03 Za družino — 17.30 Ekspedicija v živalski svet — 18.05 Srečanje z jadrnico iz leta 1628 — 18.40 Kaj vidimo novega — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Paper in sol — 22.00 Evropsko prvenstvo za popevke.

Nedelja, 9. 4.: 17.03 Iz tropskih krajev — 17.35 Svet mladine — 19.00 Družina Leitner — 19.30 Aktualni pregled — 20.20 Moje življenje, moje pesmi — 22.05 Dunajska šola fantastičnih realistov.

Ponedeljek, 10. 4.: 18.35 Tečaj francoščine — 19.00 Iz študenovskega življenja — 19.30 Čas v sliki — 20.15 77 Sunset Strip — 21.15 Televizijski šport — 22.25 Področje treh čutil.

Torek, 11. 4.: 18.35 Tečaj angleščine — 19.00 Rimske razvaline na Vzhodnem Tirolskem — 19.11 Mathias Wienmann pripoveduje — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Cuda živalskega sveta — 21.00 Pogled z mostu — 22.50 Tale naš svet.

Sreda, 12. 4.: 11.03 77 Sunset Strip — 17.03 Listama po slikarici — 17.25 Lov na punčke — 17.50 Kdo pomaga rokodelčiči — 18.35 Tečaj francoščine — 19.00 Podobe iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ljubezen v noričnici.

Četrtek, 13. 4.: 10.03 Jožef II. in njegov čas — 11.00 Smrt v jablani — 18.35 Italijanščina za začetnike — 19.00 Športni kaleidoskop — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Fantovske nore iznajdbe — 22.00 Iz prve roke.

Petek, 14. 4.: 11.03 Keuschuk — 18.35 Namščina za domačine — 19.00 Televizijska kuhinja — 20.15 V znak bi skočil — 20.50 Berlinske balade — 22.20 Sedem dni človeških dogojanj.

JUGOSLAVIJA

Sobota, 8. 4.: 17.10 Posnetek konjskih dirk v Aintreeju — 17.40 Kaj je, kaj je — 17.55 Obzorik — 18.15 Vsaka sobota — 18.30 Ožvele kronike — 19.15 Popolarna baletna oddaja — 20.00 Dnevnik — 21.10 Serijski film — 22.00 Izbor popevke za Grand Prix Evrovizije.

Nedelja, 9. 4.: 9.30 Narodna glasba — 10.00 Kmetijska oddaja — 10.45 Tisočkrat zakaj — 17.15 Dokumenti in čas — 17.45 Stari filigrani — 19.15 Šport — 20.00 Dnevnik — 20.50 Zabavna glasbena oddaja — 22.20 Šlager sezona.

Ponedeljek, 10. 4.: 10.40 Ruščina — 17.20 Mali svet — 17.40 Risanke — 17.55 Obzorik — 18.15 Lepa pesmi so prepevali — 18.45 Vzgojna problematika — 19.15 Tedenski športni pregled — 19.40 Pošta — 20.00 Dnevnik — 20.30 Drama — 22.00 Ustvarjalec in njegovo delo.

Torek, 11. 4.: 18.40 Torkov večer — 19.00 Svet na zaslону — 19.40 Obzorik — 20.00 Celovečerni film — 21.30 Kulturna panorama.

Sreda, 12. 4.: 10.45 Angleščina — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 17.05 Na dveletni otok — 17.30 Poljudno znanstveni film — 17.55 Obzorik — 18.15 Združene radodnevne — 19.00 Na sedmi slezi — 20.00 Dnevnik — 20.37 Reportaža z Rdečega morja — 21.00 Majstri in vzorniki.

Četrtek, 13. 4.: 11.00 Angleščina — 11.30 Glasbeni pouk — 17.10 Vijavaja ringaraja — 17.55 Obzorik — 18.15 Mladinska tribuna — 18.35 Po izbiri — 19.00 Dežurna ulica — 20.00 Dnevnik — 20.30 Aktualni pogovori — 21.10 Opera all koncert.

Petek, 14. 4.: 10.35 Angleščina — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 17.05 Lučkovna gledališče iz Spilta — 17.55 Obzorik — 18.15 Brez parole — 19.00 Izgubljene iluzije — 20.00 Dnevnik — 20.37 Ekran na ekranu — 21.35 Svilene lestvice — 22.20 Festival narodnih pesmi.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroskem; glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Blaž Singer; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt - Celovec, Gasometergasse 10, telefon 56-24. — Tiska Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje. — Dopolni naj se pošiljajo na naslov: 9021 Klagenfurt - Celovec, Postfach 124.

Herausgeber, Verleger und Eigentümer: Zentralverband slowenischer Organisationen in Kärnten; Chefredakteur: Rado Janežič, verantwortlicher Redakteur: Blaž Singer; Redaktion und Verwaltung: 9021 Klagenfurt, Gasometergasse 10, Telefon 56-24 — Druck: Drauf Verlags- u. Druckgesellschaft m. b. H. Klagenfurt - Ferlach. — Zuschriften an: 9021 Klagenfurt, Postfach 124.

Ta teden vam priporočamo

- Hermann Schreiber: **SIMFONIJA CEST**, razvoj od karavanskih steza do modernih cest, 400 str., ilustr., slik, priloge, ppl. 48 šil.
- Kurt Pollak: **KAKO MEDICINA POMAGA**, nauk o zdravju za vsakogar, 528 str., ilustr., slik, priloge, pl. 86 šil.
- Miroslav Zei: **MORSKI SVET**, poljuden prikaz življenja v morju, 248 str., ilustr., slik, priloge, ppl. 20 šil.
- Georges Sadoul: **MOČ FILMA**, zgodovina filmske umetnosti in njenih ustvarjalcev, 192 str., ilustr., kart. 45 šil.
- Dr. Lavo Čermelj: **ČLOVEK V VESOLJU**, prizadevanja človeka za osvojitve tujih vesoljskih teles, 248 str., ilustr., br. 32 šil.
- Drago Lebez: **POZNATE STRUPENE ŽIVALI**, opis strupenih živali pri nas in po svetu, 168 str., slik, priloge, ppl. 45 šil.
- William H. Crouse: **POGLED V SVET ZNANOSTI IN TEHNIKE**, poljudna razlaga znanstvenih načel, 194 str., ilustr., br. 28 šil.
- Nevil Shute: **SKOZI PEKEL MALAJE**, doživetja na Malaji med japonsko okupacijo, 340 str., ppl. 51 šil.
- Haroun Tazieff: **ŽIVI OGNJENIKI**, slikovit opis vulkanskega sveta Centralne Afrike, 160 str., ilustr., slik, priloge, pl. 26 šil.
- Hakon Mielche: **ALADIN V CADILLACU**, kulturnozgodovinske in gospodarske zanimivosti Arabskega polotoka, 264 str., sl. pr., pl. 52 šil.
- James Cook: **POTOVANJA OKROG SVETA**, zapiski z velikih ekspedicij v neznane predele sveta, 388 str., slik, priloge, pl. 38 šil.
- Gerard Walter: **ZATON BIZANCA**, slikovita pripoved o zadnjih poglavjih bizantinske zgodovine, 352 str., ppl. 48 šil.

Posamezne knjige lahko naročite tudi po pošti. Plačilo možno v obrokih.